

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Město 21. století

Předkládá: Bc. Kateřina Černá

Vedoucí diplomové práce: Ing. Milan Lindner, Ph.D.

Plzeň 2023

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení:	Bc. Kateřina ČERNÁ
Osobní číslo:	R21N0007P
Studijní program:	N0421A220001 Veřejná správa
Téma práce:	Město 21. století
Zadávací katedra:	Katedra veřejné správy

Zásady pro vypracování

Úvod
Vývoj a rozvoj městského prostoru
Město Plzeň
Analýza města Plzně
Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

GEHL, Jan. *Města pro lidi*. Brno: Nadace Partnerství, 2012, ISBN 978-80-260-2080-6
KRATOCHVÍL, Petr. *Městský veřejný prostor*. Praha: Zlatý řez, 2015, ISBN 978-80-88033-00-4
MAIER, Karel. *Udržitelný rozvoj území*. Praha: Grada, 2012, ISBN 978-80-247-4198-7

Vedoucí diplomové práce: **Ing. Milan Lindner, Ph.D.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 31. srpna 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Město 21. století“ zpracovala samostatně a že jsem uvedla a vyznačila všechny potřebné odkazy na citace dle autorského zákona a obecných zvyklostí.

V Plzni dne 27.3.2023

.....

Bc. Kateřina Černá

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala svému vedoucímu diplomové práce panu Ing. Milanovi Lindnerovi, Ph.D., za odborné vedení, cenné rady a připomínky při zpracování mé diplomové práce.

Dále bych ráda poděkovala předsedovi Kontrolního výboru ZMO Plzeň 3 panu Jiřímu Strobachovi za poskytnuté informace ohledně situace ve městě Plzeň. Tímto děkuji i vybraným dotazovaným, kteří se zúčastnili šetření v praktické části diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Město.....	10
1.1 Základní pojmy	10
1.1.1 Sídlo	10
1.1.2 Obec	10
1.1.3 Město.....	11
1.1.4 Aglomerace	13
1.1.5 Konurbace, megalopole	13
1.1.6 Městské centrum	13
1.1.7 Urbanismus	14
1.1.8 Gentrifikace.....	14
1.2 Vývoj městského osídlení	14
1.2.1 Obecný vývoj městského osídlení.....	14
1.2.2 Vývoj městského osídlení v Čechách do roku 1989	17
1.2.3 Vývoj městského osídlení v Čechách po roce 1989	19
1.3 Funkce měst.....	20
1.4 Struktura měst	22
1.4.1 Změnové procesy v prostorové struktuře města	25
1.5 Legislativa.....	30
1.5.1 Zákon o obcích.....	31
1.5.2 Zákon o hlavním městě Praze	32
1.6 Problémy měst.....	32
1.6.1 Znečištění a ochrana veřejného zdraví.....	32
1.6.2 Sociální, ekonomické a ostatní problémy	33

1.6.3 Problémy městského centra	34
2 Rozvoj měst	36
2.1 Regionální politika ČR a EU	36
2.2 Aktéři regionálního rozvoje	38
2.2.1 Aktéři na evropské úrovni	38
2.2.2 Aktéři na národní úrovni	38
2.2.3 Aktéři na lokální úrovni	39
2.3 Nástroje rozvoje	40
2.3.1 Administrativní nástroje	40
2.3.2 Koncepční nástroje	41
2.3.3 Institucionální nástroje	41
2.3.4 Věcné nástroje	41
2.3.5 Sociálně-psychologické nástroje	41
2.3.6 Finanční nástroje	42
2.4 Strategické plánování	42
2.4.1 Fáze strategického plánování	42
2.5 Finanční podpora městského rozvoje	43
2.5.1 Evropské fondy	44
2.5.2 Finanční podpora na národní úrovni	45
2.5.3 Aktuální dotační programy	45
2.6 Moderní trendy - Smart Cities	46
2.6.1 5G pro 5 měst	47
PRAKTICKÁ ČÁST	49
3 Plzeň	49
3.1 Vymezení a charakteristika	49
3.2 Území a jeho vývoj	49
3.3 Funkce města	50
3.4 Struktura města	51

3.5 Centrum města	52
3.5.1 Problémy městského centra	52
3.6 Rozvojové dokumenty	56
3.6.1 Strategický plán.....	56
3.6.2 Akční plán 2022	58
3.6.3 Revitalizace centrální oblasti	60
3.7 Projekty	60
3.7.1 Revitalizace Klatovské třídy	60
3.7.2 Revitalizace Americké třídy.....	62
4 Analýza interview s otevřenými otázkami	65
4.1 Zhodnocení výsledků interview s otevřenými otázkami.....	67
5 Shrnutí zjištěných poznatků, autorské návrhy a doporučení	69
Závěr	73
Resumé	75
Seznam použitých zdrojů	76
Literatura.....	76
Právní předpisy	78
Ostatní zdroje.....	78
Obrázky.....	81
Seznam respondentů	81
Přílohy	83

Úvod

S nástupem moderní doby města čelí odlišným výzvám, než jakým čelila v minulosti, ať už jde o úbytek obyvatel z městských center nebo jejich přizpůsobení se moderním trendům.

K září 2022 se na území České republiky vyskytovalo 608 měst. Každé z měst ovlivňují v jeho vývoji různé faktory. Faktory, které na město působí, jsou ovlivněny územím, historickým vývojem, dostupnými zdroji, apod.. Díky těmto skutečnostem je potřeba na rozvoj jakéhokoliv města nahlížet individuálně. V tomto směru vstupuje do rozvoje veřejná správa, která jako jeden z hlavních aktérů rozvoje zpracovává pomocí svých zástupců rozvojové dokumenty aplikovatelné na určitém území. Během řešení tvorby dokumentů vstupují do diskuze i jiní aktéři rozvoje či obyvatelé města se svými návrhy a připomínkami. Města mají oproti venkovu ve většině případů více obyvatel, a tak je opravdu důležité klást důraz na jejich potřeby, přání a stížnosti během plánování rozvoje. Cílem celé tvorby strategických dokumentů je, aby na konci vznikl takový dokument – návod pro rozvoj, který zahrnuje všechna pro a proti a směřuje k určitému výsledku.

Jedním ze statutárních měst, které je podrobena rozvoji, je krajské město Plzeň. Toto město je jedním z největších na území naší republiky. V praktické části se zaměříme na analýzu problémů právě tohoto města. V první řadě bude potřeba si město charakterizovat z pohledu územního vymezení a jeho vývoje, dále z pohledu funkcí, které naplňuje a v neposlední řadě bude potřeba definovat strukturu města. Jedním z cílů této práce by mělo být definování problémů městského centra a představení strategických dokumentů a projektů, kterými město disponuje. V závěru praktické části bude vypracováno interview s otevřenými otázkami.

Diplomová práce bude soustředěna na města, jejich vývoj, funkce, strukturu, dále na legislativu, která postavení měst upravuje a na problémy a výzvy, kterým města čelí. Důležitou částí práce bude samotný popis rozvoje měst zahrnující regionální politiku ČR a EU, aktéry, nástroje a finanční podporu rozvoje, strategické plánování a moderní trendy. V praktické části bude představeno město Plzeň.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Město

1.1 Základní pojmy

Pro srozumitelnější orientaci v diplomové práci si nejprve představíme základní pojmy vztahující se k jejímu tématu.

1.1.1 Sídlo

Sídlem označujeme takové místo, na kterém se vyskytují sídelní jednotky (tj. domy), hospodářské jednotky, průmyslové jednotky a dopravní jednotky na vymezeném území. Jde tedy o centra lidské aktivity. Sídlo označuje každé obydlené místo.

Sídla dělíme na venkovská a městská. Rozdíl mezi zmíněnými typy jsou jejich funkce a velikost. V rámci diplomové práce se budeme soustředit na sídla městská. Městská sídla jsou historicky mladším typem sídel, ačkoliv se první města začala budovat již ve starověku (např. Řecko – Athény). Pro rozvoj středoevropských měst je důležité období středověku.

Městská sídla se vymezují na základě počtu obyvatel, hustoty obyvatel, výstavby, služeb a počtu obyvatel, pracujících ve službách nebo průmyslu.¹

1.1.2 Obec

Na základě sociologického slovníku můžeme vymezit pojem „obec“ jako větší či menší sociální jednotku tvořenou obyvatelstvem, kteří žijí na určitém území. Sociologický slovník dále udává různé definice obce, které se liší zejména povahou obce. V každé takovéto definici je zdůrazněno území jako základ pojmu obec.²

V § 1 zákona o obcích v platném znění najdeme právní vymezení pojmu obec: „Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů, tvoří

---

¹ NEZNÁMÝ. zeměpis sídel [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://www.czsveseli.cz/pro-zaky-a-rodice/informace-pro-zaky/vyuka/zemepis/>

² NEZNÁMÝ. Malý sociologický slovník. Nakladatelství Svoboda. Praha 1970. Heslo Obec. Dostupné online z: <https://ndk.cz/view/uuid:53099170-84b1-11e2-b238-005056827e52?page=uuid:d69b3ed0-95af-11e2-9142-5ef3fc9bb22f>

územní celek, který je vymezen hranicí území obce“³. Z toho vyplývá, že pod pojem obec spadá každá vesnice a každé město.

1.1.3 Město

Se vznikem zemědělských sídel v rámci neolitické revoluce dochází k rozdělení pojmu „město“ a „venkov“. Města vznikala v případě, kdy se tato zemědělská sídla stala významným centrem. Důležitým faktorem pro vznik měst byla úrodnost půdy v dané oblasti, bohatství přírodních zdrojů a celková poloha města.⁴ Jedním z příkladů prvních měst mohou být města, která vznikla v Mezopotámii (město Ur). Města měla výhodnou polohu v rámci řek Eufrat a Tigris.

Chicagská škola zdůrazňuje, že velká města nevznikají v prostoru nahodile, nýbrž ve výhodném prostředí. Dále ukazuje na fakta, že velké urbánní oblasti se v moderní době zpravidla rozvíjejí v místě s úrodnou půdou, podél řek nebo na křižovatkách obchodních cest (silniční i železniční).⁵

Z pohledu administrativního lze říci, že město je taková obec, ve které je městský úřad nebo magistrát. Dále je město takový druh obce, který splňuje kritéria stanovená v usnesení vlády č. 418 ze dne 2.5.2021 a dále taková kritéria, která jsou obsažena v zákoně o obcích. Dle zákona o obcích je obec městem, pokud má alespoň 3 000 obyvatel. Dle výše zmíněného usnesení vlády jde o kritérium soustředěné městské zástavby středu obce se zpevněným povrchem a chodníky, převažující vícepodlažní zástavby, pojmenování ulic a veřejných prostranství. Dále se usnesení zmiňuje o veřejném osvětlení. Město musí být vybaveno veřejným vodovodem a kanalizací, rozvinutou nabídkou služeb pro veřejnost, základní školou, zdravotnickým zařízením lékárnou, udržovaným veřejným prostranstvím, poštou apod..⁶

Města můžeme dělit dle počtu obyvatel na malá města (10-100 tisíc obyvatel), střední města (100-500 tisíc obyvatel) a velká města (nad 500 tisíc obyvatel). V České republice se města dělí na statutární a ostatní města. Od vesnice

---

³ § 1 zákona 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění

⁴ ČERNÁ, Kateřina. Venkov 21. století: problémy vs. Nové příležitosti a výzvy. Plzeň. 2021. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta právnická.

⁵ GIDDENS, Anthony. Sociologie. Praha: Argo, 2013, ISBN 978-80-257-0807-1

⁶ NOVÁK, Pavel. Vláda navrhuje vyhovět žádosti obce Paskov o stanovení městem [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW:

<https://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21567340&doctype=ART>

lze město odlišit i pomocí života, který se zde odehrává. Život ve městě je více anonymní, neosobní, je zde převaha fyzických kontaktů než sociálních. Probíhají zde spíše profesní vztahy (lidé do měst dojíždějí do zaměstnání) a také se zde setkáme se škodlivými jevy, jako jsou drogově závislí, zločinnost, prostituce, duševní problémy a rodinné problémy (rozvody).

Město je takový větší sídelní útvar, který je rozmanitý a má rozvinutou sídelní zástavbu a vysokou hustotu obyvatelstva. Toto obyvatelstvo mezi sebou má sociální a profesní vztahy. O městě mluvíme také jako o centru služeb správních (tyto správní služby mohou přesahovat za hranice města).⁷

Definovat město můžeme pomocí několika kritérií. Administrativně-správní kritérium udává, že městem se stává taková obec, které v minulosti byl status města udělen panovníkem či jinou šlechtou. V minulosti takto vznikala města poddanská, hornická a královská a svůj status města si ponechávají dodnes.⁸ Statické kritérium popisuje město jako obec, která musí překročit určitou hranici počtu obyvatel.⁹ Toto statické kritérium se co do počtu obyvatel v různých zemích liší, např. Irsko hranice 1 500 obyvatel, Indie 5 000 obyvatel, apod.¹⁰ Na základě vnějšího vzhledu sídelní struktury města, celkové architektury a využití sídel rozlišujeme město podle fyziognomického kritéria. Toto kritérium může být však zavádějící, protože všechna města nevypadají stejně – může zde hrát kontext historie města a atraktivita města pro developerské a podnikatelské záměry.

Na rozdíl od venkova, kde mezi hlavní činnosti a funkce patří zemědělství, chov, rybolov a lesnictví, město rozlišujeme dle funkčního hlediska jako takový sídelní útvar, ve kterém převládají činnosti jako služby, administrativa, průmysl, obchod, řemesla, apod.. Kritérium funkční je jedním z nejdůležitějších kritérií pro vymezení města (viz následující kapitola). Posledním kritériem, podle kterého lze město vymezit, je kritérium, které se soustředí na život ve městě a navazuje na

---

⁷ NEZNÁMÝ. Kapitola 6. Geografie města [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <http://old.gis.zcu.cz/?page=studium>

⁸ Města tohoto charakteru mohou být kvalitou na dnešní dobu za některými vesnicemi, ale status města jim stále zůstává.

⁹ S tímto kritériem souvisí i fakt, že by zde neměl převládat vyšší podíl obyvatelstva zaměstnaného v zemědělství.

¹⁰ NEZNÁMÝ. Geografie sídel – města (1.) [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004>

funkční kritérium. Život ve městě je značně odlišný než na venkově, a to zejména z pohledu zaměstnání, kriminality, sociálních interakcí a anonymity.¹¹

S vývojem měst se pojí i vývoj jejich struktury. Města se stávají z pohledu struktury více složitá a rozmanitá. Vznikají městské regiony.

1.1.4 Aglomerace

V překladu chápeme slovo aglomerace jako „seskupení“. Jde tedy o seskupení několika sídel, které jsou propojeny, a to územně, ekonomicky a sociálně. V rámci propojení existuje dominantní sídelní prostor, který nazýváme centrum. S rozšiřováním tohoto centra o jeho blízké okolí nazýváme aglomerací.¹² Tento pojem tedy označuje město se svým zastaveným okolím.

1.1.5 Konurbace, megalopole

V případech, kdy se více měst sídelně propojí, vzniká konurbace/aglomerace. Toto územní propojení však nenarušuje administrativní samostatnost sídel. Od aglomerace se tento pojem liší zejména tím, že se propojují vzájemně si podobná centra (např. propojení tří velkých měst, které mají podobný ekonomický růst).¹³

1.1.6 Městské centrum

Centrum města zpravidla definujeme jako centrální oblast města, ve které se nachází nejvíce historických zajímavostí, sídlí zde úřady, služby, obchod a dochází zde k setkávání obyvatelstva. Dle Všeobecné encyklopedie ve čtyřech svazcích (dále jen „VE“) můžeme centrum města definovat jako jádro města s nejintenzivnějším využitím plochy pro komerční využití. V tomto jádru je soustředěn obchod, instituce kulturní i finanční, restaurační služby apod.. V centru najdeme dle VE nejdražší pozemky, hustou a vysokou zástavbu, která je mimo jiné využívána pro kancelářské a obchodní prostory. V centru ubývá obytná funkce.¹⁴ Dále můžeme městské centrum definovat jako srdce města, do kterého proudí veškerá doprava. Architektonický vývoj budov v centru je směřován do výšky. Centrum města je jádro společenského života ve městě.

---

¹¹ NEZNÁMÝ. Geografie sídel – města (1.) [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004>

¹² HEŘMANOVÁ, Eva. aglomerace [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Agglomerace>

¹³ HEŘMANOVÁ, Eva. konurbace [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Konurbace>

¹⁴ KOLEKTIV AUTORŮ. Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, díl 1, a-f, 1. vydání. Praha: Nakladatelský dům, 1996, ISBN 80-85841-31-2.

1.1.7 Urbanismus

Dle sociologické encyklopedie můžeme urbanismus definovat jako soubor postupů, metod a názorů, které se uplatňují v rámci osídlení, v tomto případě v osídlení městském.¹⁵ Urbanismus dále označuje městský způsob života. Jde o vědní obor, který se zabývá lidským osídlením a formováním měst. Teorie urbanismu je základní teorií, ze které vychází územní plánování.

1.1.8 Gentrifikace

Tento pojem byl poprvé použit v 60. letech souvislosti s městem Londýn. Ruth Glassová tímto pojmem nazvala stav, kdy se obyvatelé střední třídy stěhovali do vnitřních dělnických částí Londýna a tím postupně vystěhovaly původní sociálně slabší obyvatele.¹⁶ Jedná se tedy o „vytlačení“ původního chudšího obyvatelstva z centrálních částí měst bohatší třídou. Tento pojem je spojován zejména s vývojem větších měst (např. Brno). Opakem pojmu gentrifikace je suburbanizace.

1.2 Vývoj městského osídlení

Vývoj městského osídlení se v mnoha částech země značně lišil. V následujících kapitolách si popíšeme vývoj městského osídlení v Evropě obecně a konkrétněji vývoj městského osídlení v ČR.

1.2.1 Obecný vývoj městského osídlení

S počátkem budování prvních měst souvisí zemědělství. Zemědělství dalo tehdejšímu obyvatelstvu možnost změnit způsob života – z kočovných kmenů se staly kmeny, které se usadili na jednom místě a začali pěstovat plodiny. Postupně se začalo zemědělství více rozvíjet a s tím se rozšířila i dělba práce v rámci kmene. Rozdělování vypěstovaných plodin zapříčinilo vznik orgánu, který by spravedlivě plodiny rozdělil mezi obyvatele. Takto vznikla první správa obce. Zemědělství v době prvních měst mělo ústřední funkci – zapříčinilo vznik měst a přesun obyvatel z venkova do městských částí.

Města vznikala dále kvůli obraně proti nájezdníkům – tak vznikly městské hradby, za jejichž zdmi byla sídla stavěna dle hierarchického postavení ve

---

¹⁵ MUSIL, Jirí. urbanismus [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Urbanismus>

¹⁶ KAŠPAROVÁ, Karolína. Gentrifikace. Když přicházejí lepší lidi (a po nich ještě lepší) [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://finmag.penize.cz/spolecnost/380406-gentrifikace-kdyz-prichazeji-lepsi-lidi-a-po-nich-jeste-lepsi>

společensví (nejbohatší lidé bydleli v samém centru města, chudší obyvatelstvo blíže k hradbám. Rozvoj obchodu a náboženství je dalším faktorem, který zapříčinil zakládání měst. Města před naším letopočtem byla na počet obyvatel menší, než jak je známe dnes (jednalo se třeba o 20 000 obyvatel).¹⁷

Ve středověku města upustila od zemědělství, které se soustředilo zejména na venkov, a stala se středem obchodu. Větší středověká města se tak stala hlavním bodem na křižovatce obchodních cest. Počátek evropských středověkých měst zapříčinila Říše římská. V dnešní době můžeme na některých evropských městech pozorovat vliv Římské říše na zástavbu – umístění budov a půdorys zástavby. Od 9. století našeho letopočtu dochází k rozvoji obchodu, růstu populace, utužování a politického vlivu.¹⁸

Od roku 1000 našeho letopočtu dochází k dalšímu rozvoji, a to na základě vzrůstu obchodu mezi městy a státy. Růst měst se dotýkal zejména jižní Itálie (Řím), Francie (Paříž), Británie (Londýn) a Německa (Hamburk). Menší města se díky obchodu a službám propojovala. V polovině 12. století nastupuje éra bohatých hanzovních měst.

Míra urbanizace byla v různých částech Evropy velmi rozdílná. Významným zlomem byla polovina 16. století, kdy propukla morová epidemie, která snížila počet obyvatelstva v celé Evropě o polovinu.¹⁹ V tomto století byla největší míra urbanizace v oblastech Středomoří. Nejnižší míru naopak vykazovala severní část Evropy.

Od konce 16. století se s vývojem zemědělství, technologie, lékařství a s rozvojem průmyslu tvoří více měst a narůstá počet populace (v letech 1700-1800 nárůst o jednu polovinu). Od 18. století má výrazný vliv na rozvoj měst jejich industrializace, tj. rozvoj průmyslu.²⁰ Od 19. století byl vývoj nejvýznamnější ve Velké Británii a Belgii. Vzrůst měst zapříčinil vývoj průmyslu, se kterým přišlo více pracovních míst. Lidé ve městech bohatli a mohli si městský život finančně dovolit. To zvýšilo míru urbanizace. Od 19. století se ve městech setkáváme

---

¹⁷ CLARK, Peter. European cities and towns: 400-2000. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 01-995-6273-3

¹⁸ JONES, R. F. J., A False Start? The Roman Urbanization of Western Europe. World Archeology. 1987

¹⁹ VERHULST, Adriaan E. The rise of cities in north-west Europe. Paris: Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, 1999, xi, 174 p. ISBN 27-351-0818-X

²⁰ ANGEL, Shlomo. Atlas of urban expansion. Cambridge, Mass.: Lincoln Institute of Land Policy, c2012. ISBN 978-155-8442-436

s demografickými jevy jako nárůst porodnosti a pokles úmrtnosti. Tyto jevy zapříčinil technologický pokrok a pokrok v medicíně. Vývoj měst v tomto období rozdělujeme na 3 fáze, které probíhaly na různých území odlišně dlouho. První fází rozumíme fázi protoindustriální, která označuje růst, který předcházela industrializaci. Industrializace se stala druhou fází, která byla založena na uhelném průmyslu a v neposlední řadě fází průmyslové revoluce. S růstem populace souvisí i následné rozšiřování zázemí měst, kam se stěhovala bohatší třída obyvatelstva (nižší hustota osídlení).²¹

Lepší hygienické podmínky také způsobily rozpínání centra měst, které mělo menší zalidnění, tzn. město se zvětšovalo, lidí ve městech přibývalo, ale míra hustoty zalidnění klesala. Zlepšila se též dopravní infrastruktura. Ovšem vývoj hustoty zalidnění se lišil město od města, např. v centru Paříže byly stavěny vysokopodlažní budovy, ve kterých bydlelo hodně lidí, tudíž centrum Paříže mělo větší hustotu zalidnění než např. Londýn, který se rozpínal do okolí a spojoval se s okolními obcemi.

Vývoj se v rámci 19. století velmi lišil. Pro města značí začátek tohoto století velkou expanzi, zatímco v druhé polovině se začínají objevovat problémy městských center jako je kriminalita, znečištěné ovzduší a přelidnění. Vyšší vrstvy obyvatelstva tak začali vyhledávat možnosti bydlení za městem. Ačkoliv se města potýkala s několika problémy, během tohoto století byla zalidněnost ve městech 6x větší než kdy dříve. I přes nárůst obyvatel ve městech zůstávala Evropa dále spíše venkovskou – ve městech se nacházelo 40 % populace Evropy.

První stagnace vývoje nastala s počátkem 1. Světové války. Města zažívala zmrazení obchodu a zároveň zde byl i nedostatek potravin. To způsobilo, že se úmrtnost zvýšila (hladomory, apod.). Ačkoliv byl ve 20. letech, tedy po 1. Světové válce, obnoven růst populace, obyvatelé měst trápila chudoba. V meziválečném období byl soustředěn zájem na vývoj dopravní infrastruktury (zejména vývoj veřejné dopravy). To způsobilo větší vylidňování městských center a zvětšování okrajů měst. Po skončení 2. Světové války začala přestavba zničených měst, která je spojena s výstavbou nových čtvrtí.

---

²¹ LEES, Andrew a Lynn Hollen LEES. Cities and the making of modern Europe, 1750-1914. New York: Cambridge University Press, 2007, xii, 300 p. ISBN 05-215-4822-5

S rozvojem automobilové dopravy dochází v 70. letech v evropských městech k procesu suburbanizace. Aby nevznikaly problémy spojené s rozšiřováním městských periferií, dochází k vývoji územního plánování. Moderní doba také zapříčinila fakt, že bylo potřeba opravit a renovovat centrální části měst, a to z důvodu přechodu měst ke službám. Staré a nevyužívané objekty (např. objekty po průmyslových továrnách, tzv. brownfields)²² se začaly přestavovat na kancelářské prostory.

Městský vývoj probíhal na západě a východě Evropy odlišně. Zatímco západní část se dynamicky vyvíjela, východní část pod vlivem Sovětského svazu svůj dynamický vývoj zahájila až po jeho rozpadu. V druhé polovině 20. století tak Východní blok zažívá prudký nárůst urbanizace, kdy se lidé stěhují spíše do velkých měst, a to za pracovními místy. Toto je zapříčiněno reformou zemědělství a díky zaměření Východního bloku na těžký průmysl. Kvůli nárůstu zájmu o pracovní místa v těžkém průmyslu, byly stavěny „paneláková města“, tedy města, ve kterých se stavěla paneláková sídliště, ve kterých bydleli zaměstnanci těžkého průmyslu.²³

Po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 nastává v Rusku období procesu deurbanizace, kdy lidé opouští velká města. V jiných postkomunistických zemích naopak nastává „boom“ ve vývoji měst, a to z důvodu vytvoření nových pracovních míst ve službách a cestovním ruchu. Cestovní ruch je jeden z faktorů, který pomohl zlepšit hospodářskou situaci v zemích bývalého východního bloku.

V roce 2012 byla dle statistik Světové banky nejvíce urbanizovanými zeměmi Belgie, Malta, Dánsko a Francie. V současnosti je míra urbanizace v Evropě stanovena na 73 %, do budoucna je předpokládáno, že podíl městské populace bude poklidně stoupat (v roce 2050 je předpoklad 82 %).²⁴

1.2.2 Vývoj městského osídlení v Čechách do roku 1989

Oficiální vznik měst na našem území datujeme od 13. století, kdy se měst zakládala na významných lokalitách obchodních cest. Dominantním městem na našem území byla od 14. století Praha. V tomto století zde žilo zhruba 40 tisíc obyvatel. Počtem obyvatelstva se tak mohla Praha zařadit k největším městům

---

²² HOHENBERG, Paul M a Lynn Hollen LEES. The making of urban Europe, 1000-1994. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, c1995, ix, 436 p. ISBN 06-745-4362-9

²³ CLARK, Peter. European cities and towns: 400-2000. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 01-995-6273-3

²⁴ CLARK, Peter. European cities and towns: 400-2000. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 01-995-6273-3

v Evropě. Města na našem území byla rozdělena na královská, poddanská a horní města. Královských měst bylo na konci 14. století 50 (např. Plzeň) a plnila významné funkce, ale co do počtu královská města předháněla města poddanská – těch bylo na našem území více. Horní města vznikala ve středověku na základě faktu, že na našem území bylo hornictví jedno z nejvíce prosperujících odvětví. Tato města měla díky svému postavení určité výsady (např. Kutná Hora).

V 16. století je největším českým městem stále Praha, která se stává centrem administrativy a kultury, a to zejména kvůli faktu, že se stala sídlem významných panovníků (např. Karel IV.). Populace Prahy poklesla, když se sídlo panovníka přesunulo do jiného města. Do 18. století dochází k populačnímu růstu, ale v porovnání s městy v západní Evropě šlo o růst méně dynamický. Větší rozvoj zaznamenala poddanská města. V průběhu století začíná ve větších městech proces výstavby městských hradeb, což pozměnilo tehdejší městskou strukturu. Důležitými daty v rozvoji urbanizace je rok 1781, kdy bylo zrušeno nevolnictví a byla umožněna volná migrace. Dalším důležitým datem je rok 1848, kdy se zrušením poddanství nabrala migrace obyvatelstva na síle.²⁵

Počátek 19. století značí období, kdy na naše území dorazilo období industrializace. V tomto století byla zaznamenána také značná migrace obyvatelstva do větších kulturních sídel, jako byla Vídeň. Díky industrializaci začala vznikat průmyslová centra, jako byla Plzeň. V druhé polovině 19. století u nás nastala průmyslová revoluce. Průmyslová revoluce na naše území dorazila se zpožděním oproti západní Evropě, a tak velká migrace obyvatel z venkova do měst začala od 70. let 19. století. Do konce tohoto století města zaznamenávala obrovský příliv obyvatel, dobrým příkladem je populační růst města Plzně, který se ve 30 letech dvojnásobně zvětšil.²⁶

20. století bylo pro Rakousko-Uhersko krizové – rozvoj měst byl zpomalen díky inflaci a poklesu příjmů. Po 1. Světové válce se však většina měst dokázala vrátit na dobrou úroveň. Počátek 2. Světové války města a její průběh města opět oslabil. V roce 1938 obce ztratily právní autonomii. Populační vývoj měst zasáhlo vystěhování německých obyvatel z českého území. Toto vystěhování ale nabídlo volné byty v pohraničních oblastech, do kterých začalo migrovat české

---

²⁵ HORSKÁ, Pavla, Eduard MAUR a Jiří MUSIL. Zrod velkoměsta:urbanizace českých zemí a Evropa. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2002. 352 s. ISBN 80-7185-409-3

²⁶ MAIER, Karel. Hospodaření a rozvoj českých měst 1850-1938. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005, 374 p. ISBN 80-200-1245-1

obyvatelstvo. S příchodem komunistického režimu byl kladen výrazný důraz na industrializaci, a tak se velká část obyvatelstva začala stěhovat do měst za zaměstnáním. Rozvoj zažívala města, která se nacházela v blízkosti průmyslové výroby – šlo o města střední velikosti, která zaznamenala velký populační růst. Růst velkých měst byl zpomalen díky zákazem, který nepovoloval stavbu soukromých domů v periferiích měst. Tak byl zastaven proces suburbanizace. Na okrajích měst ale vznikala panelová sídliště, do kterých se stěhovali obyvatelé migrující do měst za zaměstnáním. Šlo zejména o zaměstnané v těžkém průmyslu. Tento jev měl vliv zejména na města na území Slezska a Moravy, a to kvůli faktu, že se zde těžký průmysl těšil největšímu zastoupení. Taková města pak zaznamenala větší populační růst než města nacházející se v části Čech.²⁷ Tento růst však netrval dlouho, postupně začal těžký průmysl upadat a docházelo k větší míře nezaměstnanosti.

1.2.3 Vývoj městského osídlení v Čechách po roce 1989

Po Sametové revoluci působí na rozvoj urbanizace dva procesy – procesy nápravného typu a procesy, které zahrnovali změnu měst industriálních na města postindustriální. Procesy nápravného typu se snažily zlepšit situaci neefektivně rozmístěných ekonomických činností a obyvatelstva, kterých se dotkla centrálně plánovaná ekonomika, a to přesměrováním k principům volného trhu. S pádem komunismu v ČR dochází k nástupu procesů suburbanizace, kdy se obyvatelé měst začali stěhovat do zázemí měst a budovala se satelitní městečka. Se suburbanizací přišly ale i problémy, které se týkaly financování dopravní infrastruktury a občanské vybavenosti zázemí měst.²⁸

V současné době se předpokládá jen malý vzrůst míry urbanizace, a to zejména kvůli faktu, že je v ČR urbanizace na vysoké úrovni – pohybujeme se kolem 74 %. Současná města přešla z průmyslu ke službám a stala se z nich tzv. postmoderní města. Průmyslové továrny najdeme v periferiích měst a většina obyvatel je zaměstnána ve službách v centru. V současnosti město netvoří jen jedno

---

²⁷ HORSKÁ, Pavla, Eduard MAUR a Jiří MUSIL. Zrod velkoměsta :urbanizace českých zemí a Evropa. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2002. 352 s. ISBN 80-7185-409-3

²⁸ SÝKORA, L. Suburbanizace a její společenské důsledky. Sociologický časopis. 2003

průmyslové jádro, ve kterém najdeme i centrum správy, ale tvoří ho několik sekundárních center.²⁹

1.3 Funkce měst

Město v rámci svých aktivit zaštiťuje funkce, které mají vliv jak na město samo, tak i na obyvatelstvo ve městě a ve svém zázemí. Níže si popíšeme dvě varianty rozlišení funkcí města.

Z významového hlediska rozlišujeme funkce městotvorné a funkce městoobslužné.

Městotvorné funkce zahrnují takový typ aktivit, který přináší městu příjmy a slouží pro obyvatelstvo mimo město. Jde o činnosti související např. s výrobou zboží, nabídkou služeb a nabídkou pracovních míst. Pokud by tato funkce stagnovala, bylo by zde riziko úpadku města. S touto funkcí souvisí úpadek některých horních měst, ve kterých byla ukončena těžba nebo měst lázeňských, ve kterých se již neprovozují lázně. Městotvorná funkce souvisí s financemi, které do města proudí, a město se díky těmto příjmům může nadále rozvíjet. Z hlediska prostoru tato funkce má funkce lokální, regionální i nadnárodní dosah. O lokálním dosahu mluvíme v případě, kdy městotvorné funkce účinkují v zázemí města. V případě regionálního a nadnárodního dosahu městotvorné funkce působí na rozsáhlejší území. Podniky ve městě, které se zabývají výrobou, stejně tak i služby, však tvoří i funkce městoobslužné – výrobky a služby mohou nakupovat a využívat obyvatelé města i město samotné.³⁰

Městoobslužné funkce jsou takové funkce, které zajišťují chod města a zajišťují služby a výrobu pro místní obyvatelstvo. Příkladem městoobslužných funkcí mohou být činnosti městské policie, údržba veřejného prostranství, aktivita městských úřadů, magistrátu, úřadů městských částí, apod.. Na základě velikosti města se tyto městoobslužné funkce rozvíjí a je jich potřeba větší množství - čím větší město, tím více městoobslužných funkcí, např. statutární město má více úřadů.

Mezi městoobslužnými funkcemi a městotvornými funkcemi existuje vzájemný vztah související s počtem obyvatelstva, který je ve funkcích zaměstnán.. Pokud je město větší, znamená to, že větší množství lidí pracuje v městoobslužných

---

²⁹ ČERMÁK, Zdeněk; HAMPL, Martin; MÜLLER, Jan. Současné tendence vývoje obyvatelstva metropolitních areálů v Česku: Dochází k významnému obratu? Geografie – Sborník ČGS. 2009, roč. 114

³⁰ HALÁS, Marián a kol., Základy geografie obyvatelstva a sídel 2. Univerzita Palackého v Olomouci. Katedra geografie. Materiál k výuce.

funkcí, zatímco u malých měst jde o nízké procento ekonomicky aktivního obyvatelstva. Ve větších městech představuje poměr 1:2 počet obyvatelstva, který je ve funkcích zaměstnán, tzn. že pokud je v městotvorných funkcích zaměstnáno 100 lidí, v městoobslužných funkcích by mělo být zaměstnáno lidí 200. V praxi se funkce hodně prolínají, např. lékař poskytuje ošetření místnímu obyvatelstvu i obyvatelstvu z okolí.³¹ Na městoobslužné a městotvorné funkce navazuje funkční typologie měst.

Na základě podílu městoobslužných a městotvorných funkcí rozlišujeme města dle typu. Města se tak rozlišují na základě svého zastoupení v ekonomické sféře na polyfunkční města a monofunkční.³² Na základě funkce, která je ve městě dominantní, určujeme základní funkční typy měst: **univerzitní, průmyslová, obchodní, obranná, dopravní, kulturní, léčebná, apod.** Funkce měst bývají různorodé, tudíž je neobvyklé určit pouze monofunkční město. Monofunkční města převládala spíše v minulosti, a to zejména města s obranou funkcí (např. Terezín).³³ Taková města se stavěla na vojensky strategických místech, kde se budovaly hrady, pevnosti či jiná opevnění. Obchodními městy byla v minulosti taková města, která se nacházela buďto na důležitých obchodních trasách nebo se zde nacházeli obchodní přístavy. Průmyslovými městy označujeme taková města, ve kterých obyvatelstvo pracuje v odvětví těžba nerostných surovin (např. Ostrava) nebo ve zpracovatelském průmyslu (např. Třinec). Města významným vzdělávacím centrem označujeme jako města univerzitní (Oxford, Harvard). Léčebná města jsou taková města, ve kterých jsou provozovány léčebné pobyty (lázně) a město je tomu přizpůsobené svou strukturou (kolonády. V České republice jsou to např. města nacházející se v Lázeňském trojúhelníku.³⁴

Dle Hampla můžeme funkce měst dále dělit na obytnou, pracovní a obslužnou. Obytná funkce města představuje počet trvale žijících obyvatel na jeho území. Pracovní funkce zajišťuje pracovní příležitosti, které se ve městě nacházejí a funkce obslužná zahrnuje služby v třetím (terciárním) sektoru, jako dopravu, služby státní správy, vzdělávací instituce, zdravotní služby, vědu a výzkum,

---

³¹ NEZNÁMÝ. Geografie sídel – města (2.) [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný Dostupný na WWW: https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004/Z0044/29003/Mesta_verze_II_.pdf

³² V takovém městě převládá jedna ekonomická funkce

³³ Dnes mají podobný charakter vojenské újezdy

³⁴ HALÁS, Marián a kol., Základy geografie obyvatelstva a sídel 2. Univerzita Palackého v Olomouci. Katedra geografie. Materiál k výuce.

turismus, apod..³⁵ V širším pojetí lze říct, že města plní funkci střediskovou. Tuto funkci lze chápat i jako např. dojíždění do města za zaměstnáním, do škol, za kulturními akcemi nebo i za nákupem potravin.

Na základě jiné teorie můžeme rozdělit funkce města na střediskovou funkci státní správy (zejména hlavní města), průmyslovou (Třinec, Plzeň), obchodní (Praha), obytnou (Havířov), rekreační (města zaměřená na zimní sporty, letní dovolené, léčebné rekreační pobyty, aj., např. Livigno), vzdělávací (Oxford), dopravní (letecká doprava, pozemní doprava, vodní doprava, např. přístavní město Hamburg) a náboženskou (Jeruzalém). Faktem ale je, že se funkce měst prolínají. Prakticky platí, že čím menší město, tím méně specializovaných funkcí a naopak.

1.4 Struktura měst

Město lze vymezit několika způsoby. Výše jsme si popsali několik způsobů vymezení obce na základě funkčního způsobu, tedy na základě aktivit a vztahů, které zde probíhají. Dalším z nich je vymezení na základě administrativních hranic obce (katastrální území obce) dle administrativního způsobu. Pokud mluvíme o vymezení města podle zastavené zástavby, jedná se o vymezení města na základě morfologického způsobu. V této kapitole se zaměříme na morfologii města.

Půdorys města můžeme rozlišit na 3 způsoby – pravidelný, nepravidelný, složitý. Pravidelný půdorys může mít mnoho podob. Jedná se buďto o takový vzhled města, ve kterém se v pravém úhlu kříží ulice, převažuje zde šachovnicová zástavba a bloky se zde vyskytují v čtvercovém nebo obdélníkovém tvaru. Další typ pravidelného půdorysu, který se nazývá lineární, využívala původně malá města, následně se tento typ rozšířil i do větších města. Radiálně-koncentrický model pravidelného půdorysu byl využíván již ve středověku. Jde o půdorys, kdy je centrem města stavba nebo místo (např. tržiště). Do tohoto centra se sbíhají ulice.

Pro bytová sídliště či města, která leží pod hrady, je typický nepravidelný půdorys města. Tento půdorys se značí nepravidelnými ulicemi, které se stýkají pod nepravidelným úhlem, dále vícerozměrnými pozemky a nepravidelnými tvary ulic. V rámci prolínání různých urbanistických směrů a historických událostí vzniká

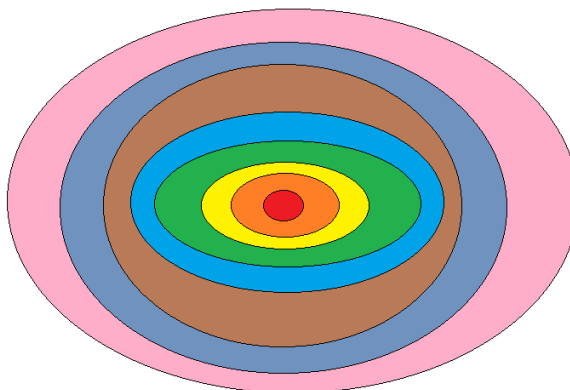
---

³⁵ NEZNÁMÝ. Definice města [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <http://urbanizace.wz.cz/bakule/22-definice-mesta>

půdorys typický pro velká města, a to složitý půdorys. Tento půdorys kombinuje pravidelný i nepravidelný půdorys popsaný výše.³⁶

Další způsob, jak se můžeme dívat na strukturu města, je na základě trvale bydlícího obyvatelstva ³⁷, tj. sociální prostorovou struktura města. Se sociální prostorovou strukturou úzce souvisí demografie města. Počátek tvoření sociálně prostorových struktur sahá do 20. let 20. století, kdy v roce 1923 sociolog Ernest Burgess (zástupce chicagské školy) vymyslel první model – Burgessův koncentrický model. Tento model popisuje demografické změny, ke kterým dochází od středu města k jeho okrajům. Jedná se o změny týkající se např. počtu dětí v domácnostech, stárnutí obyvatelstva, apod.. Koncentrický model udává, že uprostřed stojí vlastní centrum, další vrstvu tvoří velkoobchod a lehký průmysl, čtvrtě nižších společenských vrstev, čtvrtě středních společenských vrstev, čtvrtě vyšších společenských vrstev, oblast těžkého průmyslu, obchodní centra, obytná předměstí, průmyslová předměstí a zóna dojížděky. Jde o zónový model města.

Tyto zóny bychom mohli také shrnout jako zónu tvořící centrum města, zóna, která je přilehlá centru a je tvořena staršími budovami a chudším obyvatelstvem, zóny pro střední třídu, zóna pro vyšší třídu a zóna předměstská. ³⁸

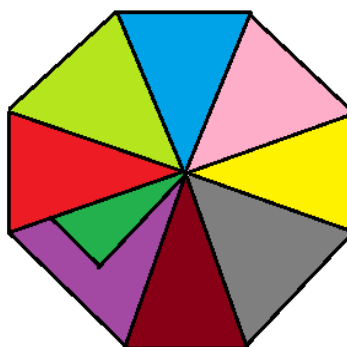
Obrázek koncentrického modelu (zdroj: autor)

³⁶ HALÁS, Marián a kol., Základy geografie obyvatelstva a sídel 2. Univerzita Palackého v Olomouci. Katedra geografie. Materiál k výuce.

³⁷ Nemusí jít jen o trvale bydlící obyvatelstvo, může jít i o přistěhovalce, dojíždějící do práce a za vzděláním,..

³⁸ HALÁS, Marián a kol., Základy geografie obyvatelstva a sídel 2. Univerzita Palackého v Olomouci. Katedra geografie. Materiál k výuce.

V roce 1939 navázal na Burgessovu práci jeho žák Homer Hoyt, který se snažil docílit promyšlenějšího modelu než jeho učitel, a to model sektorový. Tento model popisuje město tak, že od jeho středu (centra) se vytváří jednotlivé sektory s rozdílnou funkcí, které směřují k okrajům města. V jednotlivých sektorech můžeme nalézt různé sociální vrstvy a obyvatelstvo s různými profesemi a vzděláním.³⁹

Obrázek sektorového modelu (zdroj: autor)

V roce 1945 geografové Chauncy Dennison Harris a Edward Louis Ullman vytvořili nejmladší model, a to model vícejaderný. Tento model udává, že město má více jádrových oblastí se svými vlastními specifickými vlastnostmi jako je sport, rekreace, obchod, apod.. Tyto centrové oblasti vznikly buďto při vzniku města nebo jeho vývojem, který souvisí s migrací obyvatelstva. Jádra jsou tvořena centrem, dopravní zónou, obytnými zónami nižších, středních a vyšších vrstev obyvatelstva, těžkým průmyslem, okrajovými obchodními centry, periferií, průmyslovými částmi města a předměstím. Jde tedy o nepravidelný model města.

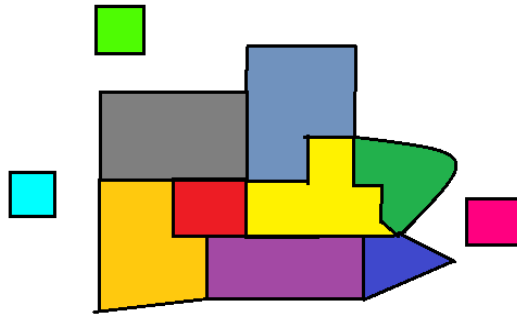
40

---

³⁹ HALÁS, Marián a kol., Základy geografie obyvatelstva a sídel 2. Univerzita Palackého v Olomouci. Katedra geografie. Materiál k výuce.

⁴⁰ LICHTER, Marek. Recentralizace městského prostoru. Brno. 2017. Diplomová práce. Masarykovo univerzita. Přírodovědecká fakulta.

Obrázek vícejaderného modelu (zdroj: autor)

V praxi dochází k překrytí všech tří modelů, které se vzájemně doplňují. Modely struktury města jsou závislé na ukazatelích, které porovnáváme. V případě, kdy zkoumáme prostorovou strukturu dle rodinných měřítek, jako je plodnost, úmrtnost, počet pracujících žen, apod., vznikne koncentrický model města. V případě zkoumání měřítek ekonomických, jako je úroveň vzdělání, počet nezaměstnaných, příjmy, apod., vznikne model sektorový. S jaderným modelem se setkáme v případě zkoumání etnické struktury obyvatelstva města.

Koncentrický model a model sektorový se stal ze strany amerického sociologa Waltera Fireye terčem kritiky z důvodu vysvětlení struktury města pouze na základě evolučních principů a ekonomických dějů. Firey konstatuje, že struktura města je ovlivněna vlivem kulturních faktorů a tradic. Některé části měst mohou být pro určité typy sociálních skupin symbolické na základě historie a kultury. Tyto faktory jsou pak pro takové obyvatele přednější než např. faktory ekonomické. Z toho důvodu nalezneme v centrech měst takové ulice, ve kterých žije vyšší vrstva obyvatelstva. Tito zástupci vyšší třídy zde žijí na z důvodu tradičních hodnot a sentimentu, který k místu chovají.⁴¹

S městskou strukturou souvisí několik procesů, které na ní mají vliv. Níže si popíšeme ty nejdůležitější.

1.4.1 Změnové procesy v prostorové struktuře města

Revitalizačním procesem rozumíme takový vývoj, ve kterém dochází k vylepšování částí měst pomocí oprav, renovací a nové výstavbě nemovitostí. Toto

⁴¹ SÝKORA, Luděk. Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Praha. 1993. Univerzita Karlova. Fakulta přírodovědecká, Dostupný na WWW: http://web.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_1993_Teoreticke_pristupy_ke_studiu_mesta.pdf

zlepšování částí měst může být pomocí změn funkčního využití, kdy mluvíme o komercializaci, či změn statusu obyvatel – v tom případě mluvíme o gentrifikaci.

Revitalizaci můžeme rozdělit na dva druhy – ekonomickou a sociální. S postindustriální společností do městských centrem přichází nové služby související např. s finančnictvím, multimédií, reklamou, atd., které nahrazují původní průmyslovou výrobu. Tyto změny přináší nové příležitosti jak v oblasti zaměstnání, tak i investic. Zároveň dochází k zlepšování bytového fondu a s ním souvisejícího přílivu obyvatel.⁴²

Opakem revitalizace je úpadek, kdy dochází k odlivu obyvatelstva, chátrání čtvrtí, úbytkem bytového fondu a struktury dopravy. Jedná se o jev, ke kterému dochází ve starých dělnických čtvrtích (které nejsou cílem gentrifikace).

Pojem gentrifikace jsme si obecně vymezili v kapitole Základní pojmy. Nyní si ji představíme více do podrobná.

Díky ekonomické, sociální a prostorové restrukturalizaci měst, dochází k procesům, které zapříčiňují revitalizaci, tj. oživení centrálních městských prostor. Jedním z těchto revitalizačních procesů je i gentrifikace. Geografové se názorově ohledně gentrifikace rozdělují na dva tábory – liberály a marxisty. Liberálové vidí jako hlavní faktory tohoto procesu kulturu, spotřebu, spotřební poptávku a svobodnou možnost volby. Úloha kapitálu, tříd, výroby a nabídky je ústředním faktorem dle strukturálních marxistů.

V moderních městech došlo k přesunu průmyslových odvětví z centrálních částí měst. Jejich místo v městských centrech nahradily obchod a služby. S nárůstem počtu služeb v centrech (jako je finanční poradenství) narůstají i pracovní příležitosti. Lidé, kteří pracují v takovýchto službách, vytvářejí new middle class, tj. střední třídu úředníků a podnikatelů. Díky takovýmto pracovním příležitostem dochází k nárůstu zájmu o bydlení ve vnitřních centrálních částech města a tím i k revitalizaci bydlení. K revitalizaci bydlení dochází ve zchátralejších částech města, které jsou blízko centru. V rámci této aktivity dochází k navýšení

---

⁴² THIELEOVÁ, Anna. Prostorová funkční struktura centrální části města Děčína. Liberec. 2019. Bakalářská práce. Technická univerzita v Liberci. Přírodovědně-humanitní a pedagogická fakulta.

nákladů na bydlení, což je příčinou nastěhování dobře situovaného obyvatelstva na úkor vystěhování chudší třídy obyvatelstva. Tento proces nazýváme gentrifikací.⁴³

Tento proces sledoval americký sociolog Elijah Anderson ve své knize *Streetwise: Race, Class, and Change in Urban Community*.⁴⁴ V této knize zkoumal, zda se zvyšuje životní úroveň obyvatelstva v těch městských prostorech, které byly renovovány.⁴⁵

Důvodů, proč vzniká gentrifikace, je několik. Jedním z nich je důvod demografický.⁴⁶ Ten souvisí s mladými lidmi a jejich životními cíli. Na rozdíl od minulého století se mladí lidé více soustředí na kariéru (tzn. že jsou více zaopatřeni) a rodiny zakládají později, pracují ve službách a obchodě v úředních budovách a mají životní styl založený na kultuře, zábavě a kulinářských požitcích. Všechny tyto aktivity najdeme zpravidla v městském centru. Pro takovou generaci není vhodné bydlení v odlehlejších částech města, ale bydlení pro jednu osobu či pár v renovovaných, ale dražších částech města, které jsou blízko centru.⁴⁷

---

⁴³ SÝKORA, Luděk. Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Praha. 1993. Univerzita Karlova. Fakulta přírodovědecká, Dostupný na WWW:

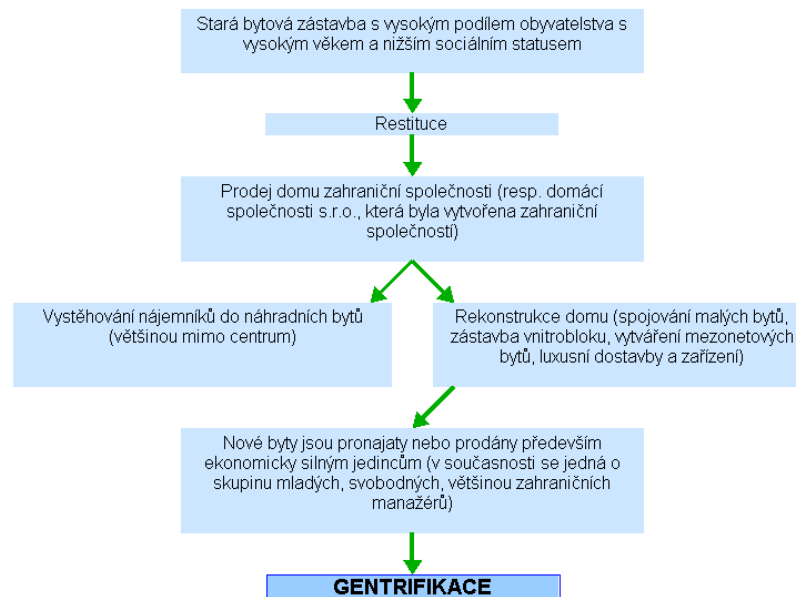
http://web.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_1993_Teoreticke_pristupy_ke_studiu_mesta.pdf

⁴⁴ Anderson dochází k faktu, že ačkoliv se hodnota oblasti zvýší, životní úroveň původních obyvatel se prakticky nezvyšuje, ba naopak – původní obyvatelstvo je většinou nucené se odstěhovat. Tento jev Anderson pozoroval ve filadelfské černošské čtvrti. Tato čtvrť byla určena k demolici s příslibem, že zde bude vybudováno levné bydlení. Na místě čtvrti však byla vybudována obchodní centra a škola. Ačkoliv se původnímu obyvatelstvu dostalo zvýšení kvality škol, apod., zvyšování cen nájmu a daní je donutilo odstěhovat se do čtvrtí, které si mohli finančně dovolit. Do revitalizované čtvrti se nastěhovali zástupci new middle class, kteří ocenili blízkost čtvrti centru. Nevznikaly zde přátelské vztahy mezi původními obyvateli a nově nastěhovanými, ať už z důvodu rozdílných společenských tříd nebo z důvodu rozdílné etniky. Postupně se revitalizovaná čtvrť stala čtvrtí pouze pro bělošskou střední třídu

⁴⁵ GIDDENS, Anthony. Sociologie. Praha: Argo, 2013, ISBN 978-80-257-0807

⁴⁶ SÝKORA, Luděk. Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Praha. 1993. Univerzita Karlova. Fakulta přírodovědecká, Dostupný na WWW:
http://web.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_1993_Gentrifikace.pdf

⁴⁷ GIDDENS, Anthony. Sociologie. Praha: Argo, 2013, ISBN 978-80-257-0807

Obrázek: Znázornění procesu gentrifkace (zdroj: <http://old.gis.zcu.cz/>)⁴⁸

Citadelizací bychom mohli nazvat takovou gentrifkaci, kdy dochází k vytváření izolovaných, atraktivních a chráněných zón, ve kterých je vysoká životní úroveň (vyšší než gentrifkované části). Z tohoto důvodu jde o zóny, ve kterých bydlí vyšší třída obyvatelstva. Kvůli oddělování rezidenční plochy od okolní zástavby, lze citadelizaci také nazvat gated communities.

Dalším z procesů struktury města je proces ghettoizace. K tomuto jevu dochází zpravidla ve zchátralých částí města. Jde o vytvoření čtvrtí tzv. ghett, ve kterých se koncertují skupiny obyvatelstva, s nízkou sociálních a ekonomickou úrovní. Skupiny jsou zpravidla etnicky homogenní. Jde např. o etnické menšiny, stárnoucí obyvatele, mentálně nemocné apod.. Z důvodu ghettoizace dochází k úpadku bytového fondu.⁴⁹

Na centra měst působí proces, který snižuje podíl ploch určených na bydlení a nahrazuje je komerčními prostory, tzv. komercializace. Komericializace zvyšuje podíl budov s komerční funkcí (jako jsou kanceláře, hotely, restaurace, atd.) na celkovém využití ploch. Prakticky lze říci, že nekomerčně využívané prostory byly nahrazeny takovými prostory, které vytvářejí vyšší zisk na jednotku užívané plochy.

⁴⁸ NEZNÁMÝ. <http://old.gis.zcu.cz/> [online]. [cit. 20.3.2023]. Dostupný na WWW: <http://old.gis.zcu.cz/studium/dbg2/Materialy/html/ch06s02.html> [obrázek]

⁴⁹ KNOX, P. L., PINCH S. 2010. Urban social geography: an introduction. 6th ed. Harlow: Pearson. ISBN 978-0-273,-71763-8

Komericializace je proces, který probíhá v každém větším městě. Dle Sýkory byla komericializace v centru Prahy zapříčiněna výstavbou výše zmíněných víceúčelových komerčních center. Centrum Prahy tak dostává spíše turistický nádech a je na turisty hojně zaměřeno. Negativně však komericializace dopadá na v centrech trvale žijící obyvatele. Počet obyvatel centra rapidně klesá od 90. let 20. století, a to kvůli úbytku bytového fondu. Tento úbytek je zapříčiněn také faktem, že neexistují nástroje regulace komericializace, ba naopak. V Praze existují případy, kdy zástupci města podpořili výstavbu komerčních prostor jako nahrazení budov pro bydlení.

Výstavba komerčních prostor, tedy proces komericializace, souvisí i s ochranou historicko-architektonického vzhledu města Prahy. Developpeři dávají přednost stavbě vysokých, rozsáhlých a moderních budov, které nezapadají do historického jádra, které je od roku 1993 na seznamu světového kulturního dědictví UNESCO. Porušení historického vzhledu města je však chráněno pro developery zanedbatelnou pokutou.

Komericializace zvýšila počet pracovních míst a s tím i vyšší nárůst osobní dopravy v centru. Výstavba v centru tudíž požaduje, aby každá komerční kancelářská budova disponovala parkovacími místy. To zapříčiňuje přestavbu volných ploch na parkoviště pro osobní automobily.⁵⁰

Rozšiřování a rozrůstání města do okolní plochy se nazývá suburbanizací. Jedná se tedy o přesun obyvatelstva a jejich aktivit do zázemí měst, kde není výstavba tak hustá jako v městském centru, je více rozptýlená a založená spíše na rodinných domech, ať už řadových či samostatných, ke kterým je připojena zahrada. Díky tomuto procesu dochází k úbytku obyvatelstva v městském centru.

Suburbanizace probíhá v obcích ležících v zázemích měst, zejména v okolí dálnic či jiných komunikací a zapříčiňuje větší stavební aktivitu. Nové suburbanizované zóny nazýváme satelitní městečka. V satelitních městech se postupně objevují atraktivity, které nalezneme ve městech – obchod a služby.

---

⁵⁰SÝKORA, Luděk. Komericializace centra Prahy a její důsledky. Praha. 1999. Dostupný na WWW:
https://web.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_1999_Komericializace%20centra%20Prahy%20a%20jeji%20dusledky_Pres%20prah_3.pdf

S vývojem města samotného mohou být tyto suburbanizované zóny „pohlcné“ rozrůstajícím se městem.⁵¹

Dle Touška, Kunce a Vystoupila lze proces suburbanizace popsat jako rozšiřování okrajových částí měst, tzv. suburbií. Faktory, které ovlivňují suburbanizaci nazýváme „push“ a „pull“. Faktor „pull“ udává snahu obyvatelstva o zohlednění vyššího společenského statusu. To se projevuje např. zušlechťováním obydlí. Nespokojenost se stavem bydlení, které zahrnuje např. kriminalitu či vysoký nájem jsou faktory, které jsou zahrnuty ve faktorech „push“. Krom toho suburbanizace probíhá i kvůli expanzi automobilového průmyslu – lidé nemají problém s dojížděním do satelitních městeček. Nekontrolovatelná suburbanizace, tzv. urban sprawl, představuje pro města řadu problémů, jako jsou vyšší náklady na technickou infrastrukturu, dopravní infrastrukturu, atd.⁵² Urban sprawl negativně ovlivňuje environmentální, sociální a ekonomickou sféru města. Tento jev souvisí s nežádoucím umístěním stavby do okolní krajiny. Výsledkem takovéto výstavby je nežádoucí mozaikovitá struktura zázemí měst, která je hnána investory či majiteli pozemků za účelem největšího zisku. Na základě této mozaikovité struktury vznikají problémy s územím – nepropojenost cest, odlehlost od ostatní zástavby (problém pro doručovací služby, např. Českou poštu), problémy se svozem komunálního odpadu a údržbou cest, závislost na vlastnictví automobilu, apod.. Jedná se o problémy, jejichž odstranění je pro obce ekonomicky nákladné a snižují kvalitu života v oblasti.⁵³ Nežádoucí účinky urban sprawl mají ale tak závažný dopad na okolí, že je nutno tento jev potlačovat, a to jak ze strany územní samosprávy a státní správy, ale i pomocí kvalitní územně-plánovací dokumentace.

54

1.5 Legislativa

Následující kapitoly budou věnovány legislativní úpravě měst, a to se zaměřením na Zákon o obcích a Zákon o hlavním městě Praze.

---

⁵¹ OUŘEDNÍČEK, Martin. SUBURBANIZACE [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: https://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm

⁵² TOUŠEK, V., KUNC J. a VYSTOUPIL J., 2008. Ekonomická a sociální geografie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-114-4

⁵³ HNILÍČKA, Pavel. Sídlní kaše. Brno: Host, 2012, ISBN 978-80-7294-592-4.

⁵⁴ NEZNÁMÝ. Urban Sprawl [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: https://www.suburbanizace.cz/04_theorie_urban_sprawl.htm

1.5.1 Zákon o obcích

V platném znění zákona č. 128/2000 Sb., zákon o obcích, nalezneme postavení obcí, postavení občanů, orgány obce a jejich pravomoc a v neposlední řadě povinnosti a práva vycházející z přenesené a samostatné působnosti obce.

V Hlavě I tohoto zákona najdeme vymezené podmínky, za kterých se obec stává městem. § 3 odst. 1 tohoto zákona nám udává, že obec se stává městem, pokud má alespoň 3 000 obyvatel. Stanovit obec městem pak může na návrh obce předseda poslanecké sněmovny po vyjádření vlády. Dále je v § 3 odst. 3 dáno, že: „*Obec, která byla městem přede dnem 17. května 1954, je městem, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Předseda Poslanecké sněmovny tak na žádost obce stanoví a zároveň určí den, kdy se obec stává městem*“.⁵⁵ V případě sloučení obcí, z nichž jedna je městem, se pak sloučená obec nazývá také městem. V § 4 jsou vypsána statutární města, jejichž hlavním rozdílem mezi městem je, že jsou děleny na městské obvody a městské části, ve kterých se nachází samostatné úřady samosprávy.⁵⁶

Zákon dále zmiňuje orgány města, kterými jsou zastupitelstvo, rada, starosta, zvláštní orgány města a městský úřad. V případě statutárních měst mluvíme o zastupitelstvu, rada, primátorovi, zvláštních orgánech statutárního města a magistrátu. Městské části a obvody mají své zastupitelstvo, radu, starostu, úřad a zvláštní orgány městské části či obvodu. Ve všech případech figuruje v rámci přenesené působnosti i orgán komise. Počet členů zastupitelstva se odvíjí od velikosti obce či její části/obvodu. Do 500 obyvatel jde o 5-15 členů, od 500 do 3000 obyvatel jde o 7-15 členů, od 3 000 do 10 000 obyvatel jde o 15-35 členů, nad 50 000 do 150 000 jde o 25-45 členů a v neposlední řadě nad 150 000 obyvatel jde o 35 až 55 členů zastupitelstva.

Samostatnou působnost obce (města) nalezneme popsanou v Hlavě II Zákona o obcích. Nalezneme zde pravidla hospodaření města, kompetencí zřizovat městskou policii, udělování cen města a zřizování právnických osob či organizačních složek města. Dále zde najdeme definován vztah spolupráce mezi obcemi (městy) a jinými právnickými či fyzickými osobami.

---

⁵⁵ Zákon 128/2000 Sb., v platném znění

⁵⁶ Statutárními městy v ČR jsou: Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Jablonec nad Nisou, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Prostějov a Třinec

V Hlavě III se zákon zabývá přenesenou působností obce (města), kdy mluvíme o přenesení vykonávání části státní správy na orgány obce. Ve smíšeném modelu veřejné správy nalezneme, že může samosprávný orgán vykonávat samostatnou i přenesenou působnost. Přenesená působnost je delegována na obce v rozsahu na základě obce a jejího typu (obce 1. stupně, 2. stupně a 3. stupně).

1.5.2 Zákon o hlavním městě Praze

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, v platném znění, upravuje postavení města Praha jako hlavního města a jeho částí, jako obce a dále postavení jako kraje. V případě hlavního města se tedy nepoužije Zákon o obcích, viz předchozí kapitola, či Zákon o krajích, nýbrž tento zákon. Zákony jsou ale obsahově hodně podobné.

V Zákoně o hlavním městě Praze najdeme upravené v první řadě základní ustanovení, postavení občanů, území města a jeho částí, samostatnou a přenesenou působnost, hospodaření, obecně závazné vyhlášky a nařízení, orgány města a městských částí, dozor a kontrolu a vztah ministerstev k hlavnímu městu.⁵⁷

1.6 Problémy měst

Na území každého města najdeme problémy, které se město snaží řešit. Způsob řešení může být nastíněn ve strategických dokumentech. Níže si popíšeme hlavní problémy, kterým česká města čelí. Důležité je si uvědomit, že každé město je jiné, tudíž se zmíněné problémy budou ve městech vyskytovat v různém poměru.

1.6.1 Znečištění a ochrana veřejného zdraví

Problémy spojené se zdravím a znečištěním můžeme zařadit do environmentálních rizik. Znečišťování ovzduší a s ním spojené důsledky na lidské zdraví jsou zapříčiněny dopravou ve městech, tj. emisemi z automobilové dopravy. Na našem území je největší znečištění vzduchu pozorovatelné ve městech, ve kterých byl (nebo stále je) významný těžký průmysl. Na našem území mluvíme tedy především o městech nacházejících se ve Slezsku. Tento problém se snaží města řešit např. zamezením vjezdu automobilových vozidel do některých částí města či je tento vjezd povolen za poplatek (např. v centru Berlína). Dalším problémem působícím na lidské zdraví je zvukové znečištění. Tento jev má opět spojitost

---

⁵⁷ Zákon č. 131/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze, v platném znění

s dopravou. Příkladem řešení problému je např. ve městě Plzeň, v části Bory, jsou zavedeny protizvukové izolace. Dále se města potýkají s problémem znečištění vody (tento fakt může být zapříčiněn průmyslovou výrobou) a dále problém s nakládáním s odpady. Důležitým faktem je problém znečišťování životního prostředí, a to zejména v oblasti veřejné zeleně – město by mělo mít dostatečné množství veřejné zeleně, která ochlazuje město.

1.6.2 Sociální, ekonomické a ostatní problémy

Mezi sociální problémy řadíme chudobu a problémy s ní spojené. Ačkoliv se to třeba na první pohled nezdá, ve městech chudoba zahrnuje více, než jen lidi bez domova (kteří tvoří část problémů s tím, že město by mělo být povinné takové lidi zajistit). Jde o obyvatelstvo, které pracuje za minimální mzdu a řeší problémy spojené s bydlením (ubytovny, sociální byty, apod.). S chudobou je dále spojen problém nezaměstnanosti.

Nedostatek finančně dostupných bytů pro nižší třídu obyvatelstva je další problém, na který ve městech narazíme. Ačkoliv jsou na vzestupu developerské projekty, které se zabývají stavbou bytových domů, bydlení v těchto nových bytech je značně nákladné (zejména nájem, energie bývají v nových bytech řešeny tak, aby nevznikaly velké náklady nájemci/majiteli). S nedostatkem bytů souvisí i nedostatek bytových prostor či jiných zařízení pro znevýhodněné obyvatelstvo, jako jsou duševně nemocní, tělesně postižení, studenti a lidé důchodového věku.

Významným a často medializovaným problémem měst je vysoká míra kriminality, která je nejvíce výrazná ve větších městech a centrech (např. Praha, Brno, Plzeň). Jedná se o kriminalitu zahrnující krádeže a nelegální činnost spojenou s násilím (např. znásilnění). V těchto městech se kriminalita objevuje díky anonymitě, která ve městech, na rozdíl od venkova, převažuje.

Dále se města zabývají problémem s dopravní infrastrukturou, kdy je potřeba spojovat a renovovat místní komunikace. Problémy také vznikají v případě větších měst, kdy je doprava hnána centrem města – to souvisí se znečišťováním viz výše a s dopravními komplikacemi ve městě. Města tento problém mohou řešit svatbou obchvatů. Dalším problémem může být i neefektivní správa města, kdy služby pro občany zaostávají.

Územně je velice častým problémem tzv. Urban sprawl, tedy rozšiřování města do prostoru. Zde většinou chybí občanská vybavenost a silniční a dopravní infrastruktura, kterou jsou města dále povinna řešit.

1.6.3 Problémy městského centra

Aby docházelo k odstraňování problémů v městském centru, je nutné si dané problémy individuálně analyzovat, a to zejména kvůli faktu, že každé město je individuální a tudíž se potýká s rozdílnými problémy. Mezi nejčastější problémy, které jsou spojovány s městským centrem, patří udržování veřejných prostranství, stagnace při revitalizaci budov a jejich následné využití, kriminalita, drahé bydlení (pronájmy i koupě), doprava (a s ní spojené parkování v centru) a lidé bez domova. Tyto problémy by měly být zahrnuty ve strategickém plánu města. Zde by mělo být nastíněné, jakým způsobem a pomocí jakých nástrojů bude město v budoucnu problémy řešit. Tyto nástroje a postupy jsou konzultovány s hlavními aktéry působící v centru měst. Odstranění problémů město může řešit pomocí osvědčené praxe, jak města samotného tak i měst potýkajících se s podobnými problémy.

Udržování veřejného prostranství v reprezentativním stavu by mělo být jednou z hlavních činností v rámci revitalizace městských center. Vizuální stránka města je jedním z několika faktorů, které ovlivňují počet přistěhovalých do města. Toto udržování veřejných prostranství zahrnuje péči o veřejnou zeleň jako jsou parky, zušlechťování těchto míst a jejich modernizaci (např. zavedení veřejných píték, laviček, vytvoření cest pro pěší a cyklistické trasy apod.). Dále je důležité udržovat na takovýchto veřejných prostranstvích čistotu – je nutné zařídit nádoby na odpad, popř. na tříděný odpad a zajistit jeho svoz. Udržování reprezentativního vzhledu městského centra zahrnuje i vypořádání se s požíváním alkoholu na veřejných místech a péči o lidi bez domova. Dalším sociálně nepříznivým jevem, který se objevuje v městském centru, je vysoká míra kriminality a výskyt sociálně slabších jedinců (lidé bez domova).

Péče o budovy, jak obytné, komerční či historické a jejich následné využití je dalším hlavním tématem v rámci revitalizace městského centra. Tyto problémy souvisí i se staršími objekty. Budovy mohou být ve vlastnictví města i soukromých subjektů. V případě soukromého vlastnictví se oprava a renovace budov ze strany města těžko zařizuje. V obou případech jsou velkým problémem renovace finanční prostředky, kterými nemusí jak soukromník, tak i město disponovat. V některých případech je možné využití finančních nástrojů podpory rozvoje – dotací, darů,

apod.. V případech, kdy soukromník nehodlá investovat do rekonstrukce objektu, může být nemovitost využívána jako ubytovna. S výskytem ubytoven, ve kterých je ubytováno větší procento cizinců, souvisí výše zmíněná míra kriminality v městských centrech. S nemovitostmi také souvisí fakt vysokých nájmu. V centrech měst bývá zpravidla vyšší nájemné než v jeho periferiích, a to z důvodu dobré polohy. Vysoké náklady na bydlení však obyvatelstvo od bydlení v centru větších měst odrazuje, a tak je zapříčiněn úpadek obytné funkce centra.

V minulosti byla doprava směřována do centra měst. Tento jev, který přetrvává do současnosti, se snaží města potlačit (např. v Berlíně je centrum města dostupné autem pouze za poplatek). Vysoká dopravní aktivita ve městech i snižuje kvalitu ovzduší. Města by se měla snažit o zapojení městské hromadné dopravy tak, aby pro obyvatele bylo výhodnější tuto alternativní dopravu využívat. S dopravou dále souvisí parkování v centru. Parkovacích ploch je v centrech měst málo. Pro místní obyvatele, kteří bydlí blízko centra, jde o problém, kdy návštěvníci městského centra zabírají parkovací plochy. Tento problém je možné řešit pomocí parkovacích karet, zón či vystavění podzemního parkovacího stání. Nevýhodu v rámci parkovacích karet mají obyvatele, kteří si v centru pronajímají bytový prostor, ale trvalé bydliště mají jinde (např. studenti).

Kriminalita postihuje zejména centra větších měst. Kriminalitu si pro potřeby této práce rozdělíme na násilnou trestnou činnost, kriminalitu směřující proti majetku a kriminalitu spojenou s návykovými látkami. Násilná trestná činnost negativně ovlivňuje život ve městech. Jedná se o psychický i fyzický útok na osobu (důležitá je zde přítomnost násilí). Mezi negativní jevy patřící do této skupiny zařadíme loupež, obtěžování a znásilnění. Tyto činy můžeme zařadit do trestných činů proti svobodě (viz Trestní zákoník). Aktivity poškozující majetek jsou soustředěny do centra kvůli velké koncentraci lidí. Jedná se např. o krádeže, které probíhají v prostorách hromadné dopravy či na místě, které je hojně navštěvováno. Čím více lidí se v místě zdržuje, tím snažší se krádež stává, V centrech měst se také shromažďují drogově závislí jedinci. Díky tomuto faktu zde nalezneme i ty, kteří se zabývají prodejem těchto látek. Mezi další negativní jevy, které se v centrech měst objevují, jsou lidé bez domova a s nimi spojené žebrání či negativní reprezentace města.

2 Rozvoj měst

Rozvoj měst značí takové aktivity, které zahrnují pozitivní ovlivňování vnímání města, tzn., že jde o činnosti, které zajišťují udržení aktuálního stavu či jeho vylepšení. Rozvoj měst závisí na strategickém plánu, který tento rozvoj zahrnuje. Ve strategickém plánu je potřeba vymezit cíl, za kterým město jde. Cíle města nemusí zahrnovat pouze jednu sféru, zpravidla bývá strategický plán tvořen s cílem synergického efektu, tj. aby byla rozvíjena více než jedna sféra města. Rozvoj města je považován za úspěšný za předpokladu, že je cíle dosaženo. Dalšími důležitými dokumenty jsou programy na evropské i národní úrovni, které se zaměřují na podporu regionální politiky.

Činnosti, které zahrnuje rozvoj měst, jsou zaměřeny především na vylepšování stavu dopravní infrastruktury, občanské společnosti, elektronizace služeb a jejich dostupnosti, dostupnosti pracovních míst, historického vzhledu, kulturní povahy města a v neposlední řadě jde o činnosti, které mají zlepšit život obyvatel města. Všechny tyto faktory jsou rozvíjeny individuálně, každé město je unikátní a řeší vlastní problémy. Faktory můžeme rozdělit na endogenní, které zahrnují aktivity uvnitř města a jsou ovlivněny obyvateli města a faktory exogenní, které město samo o sobě nemůže ovlivnit, tzn., že jde zejména o historickou polohu města. Dále rozvoj v neposlední řadě ovlivňuje finanční situace města a platná legislativa.

2.1 Regionální politika ČR a EU

V obecném případě rozvoje obcí se Evropská unie zabývá snižováním rozdílů mezi regiony. Pro potřeby unijní legislativy a sledování je oblast EU rozdělena na celky, které tvoří systém NUTS. Systém je vytvořen tak, aby bylo možné provádět dozor a monitoring regionálních politiky členských zemí EU. NUTS a jeho rozlišení je zakládáno na počtu obyvatel a rozlohy. Území NUTS jsou od sebe odlišena čísly, a to od NUTS 0 do NUTS V. Na příkladu České republiky můžeme říct, že naše země spadá pod NUTS 0 a NUTS I, NUTS II označuje 8 regionů soudržnosti na našem území (např. region Jihozápad označuje Plzeňský a Jihočeský kraj), NUTS III značí kraje, okresy NUTS IV a jednotlivé obce nalezneme pod označením NUTS V. Dále Evropská unie v rámci podpory založila fondy, nejznámějším pak v oblasti rozvoje Evropský fond regionálního rozvoje, který vydává finanční prostředky na podporu dopravní infrastruktury, vzdělávání, zdravotnictví a sociální infrastruktury.

Mezi důležité dokumenty na evropské úrovni, které upravují rozvoj měst, patří Nová lipská charta, Městská agenda pro EU a Green Deal pro Evropu.

Nová lipská charta je dokument, který byl přijat v roce 2020 a navazuje na Lipskou chartu z roku 2007. Zaměřuje se na udržitelný rozvoj měst v Evropě, zdůrazňuje vytvoření integrovaného a udržitelného strategického rozvoje a zajištění takového rozvoje pro město jako celek. Tato charta má za úkol pomoc městům zaměřit se na změny a jejím cílem jsou udržitelná, zelená, živoucí a produktivní města. Tento dokument je provázaný s dokumentem Městské agendy pro EU.⁵⁸

Městská agenda pro EU (dále jen „MAEU“) je iniciativa Evropské komise orientující se na problémy měst. Se svými členy se společně aktivně podílí na tvorbě akčních plánů zahrnujících přijímání lepších legislativních pravidel, zlepšování dotačních programů a plánů zahrnujících sdílení statistických údajů a postupů. V rámci zlepšování legislativních pravidel funguje MAEU jako pomoc k účinnějšímu a soudržnějšímu provádění stávající politiky, legislativy a nástrojů. Probíhá zde snaha o vytváření takové legislativy, které co nejúčinněji pomáhá dosáhnout cílů za vynaložení minimálních nákladů. MAEU se snaží v rámci zlepšování financování o usnadnění přístupu k možnostem financování – nevytváří tedy další finanční prostředky, ale pouze poskytuje pomoc při postupu k jejich čerpání. V neposlední řadě se MAEU zabývá zlepšováním znalostí, které jsou navázány na informace a poznatky z provedených projektů, o následném vývoji měst a šíření těchto znalostí v rámci EU.

V rámci rozvoje měst se MAEU zabývá kvalitou ovzduší, oběhovým hospodářstvím, adaptací na změnu klimatu, digitální a energetickou transformací, bytovou otázkou, začleňováním migrantů a uprchlíků, inovativním a odpovědným zadáváním veřejných zakázek, pracovními místy a dovednostmi v místní ekonomice, udržitelným využíváním půdy a přírodního řešení, městskou mobilitou a chudobou ve městech.⁵⁹

Posledním právně nezávazným dokumentem, který si v této kapitole uvedeme, je Zelená dohoda pro Evropu, jejíž hlavním cílem je dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality. Jde o reakci na postupné zhoršování klimatu a životního

---

⁵⁸ NEZNÁMÝ. Nová lipská charta [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://mmr.cz/cs/microsites/sc/aktuality/nova-lipska-charta>

⁵⁹ NEZNÁMÝ. Městská agenda pro EU [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: https://commission.europa.eu/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/urban-agenda-eu_cs

prostředí. Tato dohoda by měla přetvořit hospodářství členů EU tak, aby bylo v co největší míře zabráněno dalšímu znečišťování.⁶⁰

Na národní úrovni pozorujeme počátky regionální politiky od 90. let minulého století, kdy se regionální politika začala hojně zabývat vyvážením rozdílů mezi regiony, zvyšováním konkurenceschopnosti a spoluprací. V této věci disponuje Ministerstvo pro místní rozvoj financemi a připravuje strategii rozvoje. Z legislativy je potřeba zmínit zákon č. 248/200 Sb., v platném znění, který hovoří o strategickém rozvoji, o působnosti správních úřadů, krajů a obcí při podpoře rozvoje.⁶¹

2.2 Aktéři regionálního rozvoje

Subjekty, které zastávají v problematice regionálního rozvoje nějakou činnost, nazýváme aktéry. Jde buďto o instituce, skupiny nebo jednotlivce. Rozmanitost problémů požaduje i rozmanitost aktérů, protože jeden subjekt není schopen zastoupit řešení všech škál problémů, mezi aktéry však probíhá spolupráce. Aktéry rozvoje si rozdělujeme dle postavení vůči správní organizaci podle hierarchického postavení na aktéry evropské, národní, krajské či regionální a místní.

2.2.1 Aktéři na evropské úrovni

Vstup do EU v roce 2004 přinesl České republice možnosti čerpat finanční podporu na regionální rozvoj. Aktéry na evropské úrovni tedy označujeme fondy a programy. Významnými evropskými fondy, ze kterých je čerpáno na revitalizaci městských prostor je Evropský sociální fond, Evropský fond pro regionální rozvoj a nejnovější Fond spravedlivé transformace. Více o těchto fondech si popíšeme v kapitole 2.5 Finanční podpora regionálního rozvoje.

V rámci EU mají města zastoupení ve Svazu měst a obcí ČR a v Komoře obcí. Tyto asociace spolupracují na tvorbě legislativy a politiky EU tak, aby byla docílena co největší podpora regionálního rozvoje.

2.2.2 Aktéři na národní úrovni

Aktéry na národní úrovni, tj. aktéry veřejného sektoru, je potřeba rozdělit podle témat, které mají ve své agendě. Hlavním aktérem na národní úrovni je

---

⁶⁰ NEZNÁMÝ. Zelená dohoda pro Evropu [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs

⁶¹ ČERNÁ, Kateřina. Venkov 21. století: problémy vs. Nové příležitosti a výzvy. Plzeň. 2021. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta právnická

Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MPMR“), které má ve své agendě politiku regionálního rozvoje. MPMR poskytuje skrz své dotační programy finanční podporu např. pro cestovní ruch či renovaci brownfields. Na webových stránkách Svazu měst a obcí najdeme přehled dotačních programů, které jsou na dané období aktivní a je možné si o ně žádat. Ministerstvo životního prostředí spravuje městská sídla v oblasti environmentální a poskytuje dotace např. na veřejnou zeleň či vodní hospodářství. Ministerstvo kultury podporuje kulturní akce či památky (ochrana památkových zón), Ministerstvo dopravy zajišťuje pomoc s dopravní infrastrukturou. V současné době je možné využít dotační program na financování cyklostezek. Prakticky můžeme říct, že každé Ministerstvo nabízí dotační programy, které jsou využitelné v rámci rozvoje měst (viz kapitola Finanční podpora regionálního rozvoje).

2.2.3 Aktéři na lokální úrovni

Lokální aktéři hrají v rozvoji nenahraditelnou roli. Jejich podstatnou roli musí doprovázet spolupráce napříč hierarchickou i vertikální rovinou, tzn., že musí spolupracovat s aktéry na všech úrovních. Hlavním lokálním aktérem se stává orgán samosprávného celku, tj. orgán obce (v našem případě jde o orgán města). Jde zejména o zastupitelstvo města, radu města a starostu města (popř. městský úřad). Městský (obecní) rozpočet, jakožto centrální místo financí, ze kterého jsou financovány projekty rozvoje, je spravován městem v jeho samostatné působnosti. Orgány, které spravují město, musí pravidelně hodnotit situaci ve městě a schvalovat rozvojové dokumenty, na které navazující financované projekty.

Mezi další lokální aktéry řadíme sociální skupiny, které mohou pomocí administrativních názorů sdílet své nápady a podávat námítky. Významnou událostí pro sběr názorů obyvatel jsou akce, které jsou pořádané v rámci předvolebních besed. Stejně jako menší vesnice, tak i města mohou utvořit dobrovolný svazek obcí a řešit společné problémy (např. problémy spojené s povinnou školní docházkou, výstavba nové školy, apod..). Jako aktéři rozvoje ve městech fungují i podnikatelské subjekty, které vytvářejí pracovní místa pro městské (i „přespolní“) obyvatelstvo.

Důležitými aktéry regionálního rozvoje označuje Místní akční skupiny, zkráceně „MAS“, které fungují s cílem zajištění společných cílů. Seznam MAS najdeme v Národní síti místních akčních skupin. Tyto MAS mohou být tvořeny několika subjekty, a to zástupy veřejné sféry, občané, podnikatelské subjekty, neziskové organizace a dobrovolné svazy obcí či obce samostatně. MAS fungují

s cílem realizace projektů, které se vyskytují v rámci programu LEADER, získávají dotace a finanční podporu z dotací rozdělují na vybrané projekty na svém území. V rámci MAS funguje systém vyrovnanosti – žádný ze subjektů by neměl mít převahu nad jiným subjektem. Soukromý sektor také musí v MAS tvořit nadpoloviční většinu.

2.3 Nástroje rozvoje

K docílení stanoveného výsledku je nutno využít rozvojových nástrojů. Níže si popíšeme rozdělení těchto nástrojů dle autorů Matesa a Wokouna, kteří se zabývají managementem regionální politiky.

Nástroje rozdělujeme na nástroje finanční, které zahrnují investice, jako jsou dotace, granty, úvěry, daňová zvýhodnění, kapitálové podílnictví a dotační politiku a na nástroje nefinanční, do kterých zařazujeme legislativu a institucionální nástroje, reklamu a odborné poradenství. Dále je možné nástroje dělit na makroekonomické (fiskální, monetární politika a protekcionismus), mikroekonomické (převedení pracovních sil a kapitálu) a na ostatní nástroje (administrativa a institucionální nástroje).⁶²

Důležitým krokem v plánovaném rozvoji je použití jednotlivých nástrojů správně, čímž se zabrání negativnímu vývoji. Je doporučeno, aby se nástroje kombinovali a tak se docílilo nejlepšího možného výsledku.

Dle autorů Binka a Svobodové rozlišujeme nástroje administrativní, koncepční, institucionální, věcné, sociálně-psychologické a finanční.⁶³

2.3.1 Administrativní nástroje

Aby jakýkoliv rozvoj fungoval správně, je nutné, aby ze strany veřejné správy byly vydány pravidla, podle kterých se má rozvoj řídit. Mezi taková pravidla zařazujeme zákony, usnesení vlády, obecně závazné vyhlášky a jednacích řády orgánů obce. Důležitým zákonem pro rozvoj měst je základní zákon upravující obce, tj. Zákon o obcích, v platném znění, dále např. zákon č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje, v platném znění. Obecně závazné vyhlášky obce se řadí do

---

⁶²MATES, Pavel; WOKOUN, René. Management regionální politiky a reforma veřejné správy. Praha: Linde, 2006, ISBN 80-7201-608-3

⁶³BINEK, Jan; SVOBODOVÁ, Hana a kol. Synergie v rozvoji venkova-aktéři a nástroje rozvoje venkova. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2009, ISBN 978-80-904308-0-8

originální tvorby práva, kdy město upravuje své vlastní záležitosti v souladu se zákony ČR.

2.3.2 Koncepční nástroje

Do koncepčních nástrojů je nutno zařadit zejména strategické plánování, které obsahuje cíle a způsoby, jak je dosáhnout. Najdeme zde úkoly, které je potřeba vyřešit, aby bylo dosaženo cíle rozvoje. Strategické plánování je výchozím dokumentem, ze kterého vznikají další koncepční dokumenty. Koncepční dokumenty obsahují seznam úkolů s časovým plánem (který je jen orientační), spolupráci mezi aktéry a jejich soulad. Ke koncepčním dokumentům je potřeba připojit nástroje finanční (dotace, dary), které jsou důležité ke splnění daného cíle. Správně sestavené koncepční dokumenty jsou jedny ze základních pilířů správného rozvoje.

Mezi koncepční nástroje řadíme strategické dokumenty, programy (např. volební programy) a plány (plán pozemkových úprav, územní plán..). Tyto dokumenty bývají propojené – na strategii je navázán program konkretizující úkoly a aktéry, plány jsou poslední fází, ve kterých se určují jednotlivá opatření, aktivity, projekty a je zde rozepsáno, kolik financí bude potřeba a za jaký časový horizont bude vše dokončeno.

2.3.3 Institucionální nástroje

Za účelem realizace rozvoje vznikají instituce fungující na principu spolupráce, které zařazujeme pod institucionální nástroje. Příkladem takových institucí jsou turistická infocentra, komise rady obcí, výbory zastupitelstev obcí, ale i MAS a Svaz měst a obcí.

2.3.4 Věcné nástroje

Zařízení pro volnočasové aktivity, prostory pro podnikání, poskytování služeb občanům a poradenství patří mezi věcné nástroje. Jde tedy o hmotné statky či služby, které jsou poskytovány v rámci rozvoje. Jedná se o pronájem a prodej ploch či nemovitostí, poskytování poradenství a o snahu vylepšení různých druhů infrastruktury. Mezi důležité nástroje patří dopravní infrastruktura, kdy se obce snaží o napojení veškeré místní komunikace.

2.3.5 Sociálně-psychologické nástroje

Tyto nástroje jsou ovlivněny individuálními názory obyvatelů, jde zejména o motivační, komunikační a vzdělávací nástroje. Mezi tyto nástroje řadíme

společenské, sportovní, vzdělávací a kulturní akce obce, vzdělávání a využívání v oblasti internetové komunikace a různé soutěže.

2.3.6 Finanční nástroje

Jakýkoliv rozvoj území je závislý na finanční podpoře v podobě dotací a grantů. Na základě podnětu od veřejné správy finanční podpora je přidělena do vymezených oblastí s investičními záměry. Veřejná správa nepředpokládá návratnost dotace ve finanční formě, ale předpokládá, že budou finance z dotací využity k dosažení výsledku rozvoje.⁶⁴

Finance na podporu rozvoje mohou mít i formu darů z podnikatelské sféry, nadací či fyzických osob.⁶⁵

2.4 Strategické plánování

Z pohledu obcí je strategické plánování procesem, ve kterém se vytváří plány pro budoucnost obce, které se definují v dokumentu, kterému říkáme strategický plán obce. V rámci tvorby vize, jak by měla obec v budoucnu vypadat, jak by měla reagovat na plánované i nečekané situace, je nutné vzít v potaz okolní prostředí obce, názory a zájmy občanů či jiných subjektů a finanční situaci obce (popř. vzít v potaz nabídku možných dotací). Dobrý strategický plán by se měl sestavit tak, aby se po jeho docílení obec kvalitativně zvedla a nenastal úpadek obce. Strategické plánování je používáno z důvodu docílení vize obce (kam chce obec směřovat a za jaký čas) a na tuto vizi je soustředěna veškerá aktivita a zdroje, dále obcím pomáhá s vypořádáním se s negativními dopady na obec a na problémy se snaží najít řešení, která budou působit účinně, komplexně a dlouhodobě.

Vzhledem k tomu, že města jsou limitována omezenými zdroji, je nutno ve strategickém plánování počítat i s financemi z vnějších zdrojů. Dále tak města pracují s názory občanů a ostatními aktéry rozvoje, které se na jejich území nachází a s kterými může město v rámci tvorby strategického plánu počítat.

2.4.1 Fáze strategického plánování

Před samotným projednáváním strategických záměrů je nutné analyzovat situaci v obci, kde má své silné a slabé stránky, názory občanů a ostatních institucí

---

⁶⁴ ČERNÁ, Kateřina. Venkov 21. století: problémy vs. Nové příležitosti a výzvy. Plzeň. 2021. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta právnická

⁶⁵ Binek, J., Galvasová, I., Chabičovská, K., Holeček, J., Svobodová, H., Halásek, D., Novosák, J. Rozvojový interaktivní audit. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2011. ISBN 978-80-904308-9-1

a v případě, kdy se jedná o větší obec (=město) je nutné, aby byla nová strategie tvořena v souladu s jinými strategickými dokumenty města a zároveň by měla být použita Metodika tvorby programu obce. Ve městech bývá v rámci strategického plánování využíván tzv. participativní přístup, který zahrnuje zapojení subjektů městské správy, politické reprezentace, neziskového a podnikatelského sektoru a samozřejmě veřejnosti do procesu plánování. Můžou být využívány různé analýzy jako SWOT analýza, ve které se analyzují silné a slabé stránky obce, příležitosti a ohrožení.

Po vyhodnocení situace v obci je první fází přijetí strategického rozhodnutí, které i samo o sobě musí být posouzeno z pohledu, zda je realizovatelné, zda je potřebné a jakým způsobem je možné ho financovat. V případě, že bude strategické rozhodnutí posouzeno kladně, tak se jeho výsledkem stává strategický záměr. Tento záměr je dlouhodobý, je dále veřejně prezentován a diskutován. Výsledkem strategického plánování je strategický plán zpracováváný obecním (městským) úřadem, který se stává podkladem pro strategické řízení obce.

Strategický plán je obsahově tvořen vizí obce, která zahrnuje konečný názor toho, jakým směrem by se měla obec ubírat. Dále zde musejí být vypsány klíčové oblasti, které se ve strategickém plánu budou řešit, hodnocení současného stavu obce, cílové adresáty strategického plánu, analýza slabých a silných stránek a analýza příležitostí a hrozeb. Následně se zde musí objevit jednotlivé oblasti, které budou podrobeny rozvoji spolu s časovým plánem rozvoje a závěr obsahující dobu platnosti a proces schvalování plánu. ⁶⁶ Zastupitelstvu je v Zákoně o obcích dána pravomoc schvalovat Strategický plán obce, který je tvořen na dobu 5-10 let (navíc je zde zakomponovaná dlouhodobá vize obce na 10-20 let). Současně je na dobu 1-2 roky tvořen Akční plán obce, který z toho strategického vychází.

2.5 Finanční podpora městského rozvoje

Město se skrze své zástupce může zapojit do řady dotačních programů na evropské i národní úrovni. Tyto finanční prostředky jsou využity na projekt, na který byly určeny a podílejí se tak na revitalizaci městských prostor.

---

⁶⁶ KUTSCHERAUER, Alois. PŘÍPRAVA, TVORBA A REALIZACE STRATEGICKÝCH PLÁNŮ OBCÍ A MIKROREGIONŮ [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: http://alkut.cz/regrozvoj/strat_plan_obce_mikroreg.pdf

2.5.1 Evropské fondy

EU disponuje řadou fondů, které byly zřízeny za účelem snížení ekonomických a sociálních rozdílů v regionech. Od našeho vstupu do EU v roce 2004 můžeme čerpat zdroje z těchto fondů a díky těmto financím se mohou města rozvíjet.

Níže si vyjmenujeme ty evropské fondy, které jsou v rámci rozvoje městských prostor nejvíce využívány.

Prvním takovým fondem je **Evropský fond pro regionální rozvoj**, ve kterém je sdružováno nejvíc finanční prostředků v EU. Právní základ má ve Smlouvě o fungování Evropské unie. Pomoc z tohoto fondu plyne do regionů, ve kterých rozvoj zaostává a finanční prostředky jsou směřovány na podporu aktivit, které mají za cíl zvýšit hospodářský růst, podporu podnikání a zaměstnanosti, dále na cestovní ruch, životní prostředí kultury a spolupráci mezi městy a venkovem, ale i spolupráci přeshraniční a na podporu revitalizace a výstavby dopravní infrastruktury. Obecně se dá říct, že finanční podpora putuje na taková místa, kde je potřeba a zvýší tak hodnotu regionu. Z tohoto fondu mohou být financovány investiční záměry jako odstraňování ekologických zátěží, rekonstrukce kulturních památek, renovace a výstavba zdravotnických služeb, regenerace městské zeleně, elektronizace veřejné správy, rozvoj a obnova sportovišť, atd..

Dalším důležitým fondem je **Evropský sociální fond**, který funguje od roku 1975. Tento fond je finančním nástrojem v rámci rozvoje a realizace Evropské politiky zaměstnanosti. Tento fond je využíván na podporu sociální začleňování osob, na snížení nezaměstnanosti, na rozvíjení zaměstnanosti a celkově je zaměřen na lidské zdroje. Z fondu jsou financovány neinvestiční programy zahrnující rekvalifikaci obyvatelstva, tělesně postižené obyvatelstvo, etnické menšiny, mládež a děti, apod.. Dále mohou být z fondu financovány různé vzdělávací programy a jejich vývoj.⁶⁷

Jako poslední si zde uvedeme **Fond spravedlivé transformace**, na který je napojen Operační program spravedlivá transformace. Jedná se o nový dotační nástroj, který se zaměřuje na řešení problémů, které vznikají ze zániku uhelných dolů, a to v Karlovarské, Moravskoslezském a Ústeckém kraji. Problémy, které

---

⁶⁷ NEZNÁMÝ. Informace o fondech [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/informace-o-fondech>

postižených regionům vznikají, jsou napojeny na cíl EU a její Zelené dohody, která udává přechod ke klimaticky neutrálnímu hospodářství. Tento program byl založen s cílem zamezit (zmírnit) negativní dopady této změny, a to na ekonomiku, obyvatele a životní prostředí. Hlavním cílem tohoto programu je zajistit pracovní místa pro pracovníky, kterých se transformace dotýká (pracovníky, kteří byli zaměstnáni v uhelném průmyslu) a na obnovu životního prostředí, které bylo zasaženo těžkou.⁶⁸

2.5.2 Finanční podpora na národní úrovni

Na národní úrovni disponují dotačními programy Ministerstva. Ministerstva vypisují na svých webových stránkách dotační programy, které jsou čerpány buďto z fondů EU nebo fondů ČR. Prakticky každé ministerstvo a každý státní fond disponuje financemi, které podporují rozvoj obcí.

Státní fond životního prostředí soustředí své dotace na úsporu energií, na hospodaření s vodními zdroji, dále na využívání ekologických zdrojů v oblasti energetiky, dopravy, apod., na snížení znečištění ovzduší a obecně na ochranu životního prostředí. Na zvyšování bezpečnosti místních komunikací, bezbariérových přístupů a cyklostezek poskytuje finanční podporu Fond dopravní infrastruktury. Mezi dotační okruhy Státního fondu kultury patří dotace mířící na renovaci a udržování památek, dále jde o dotace, které souvisejí s kulturním dění – divadla, muzea, literatura, knihovny, věda a výzkum, náboženství a mnoho dalšího. Důležitým dotačním programem, který poskytuje Státní fond podpory investic je program zabývající se revitalizací ploch po tzv. brownfields.

2.5.3 Aktuální dotační programy

V roce 2023 je možno podávat žádosti do vybraných dotačních programů. Jedním z dotačních programů, které se týkají i měst, je dotační program vycházející ze Státního fondu podpory investic pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj, Program Brownfieldy. Žadatelem o tuto dotace může být územní samosprávný celek a dotace je využita na revitalizaci území zatížené brownfieldy. Díky Operačnímu programu životního prostředí mohou územně samosprávné celky jako příjemci podpory využít dotaci na Čistírny odpadních vod a kanalizací za účelem napojení nových obyvatel na kanalizaci. Dalším důležitým dotačním titulem z tohoto programu je dotace na výměnu zdroje vytápění ve veřejných budovách na

---

⁶⁸ NEZNÁMÝ. Operační program Spravedlivá transformace [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/operacni-program-spravedлива-transformace/>

obnovitelný zdroj vytápění. Ministerstvo pro místní rozvoj skrz Integrovaný regionální operační program, který čerpá finance z Evropského fondu pro regionální rozvoj, nabízí mj. územním samosprávným celkům dotace na podporu sociálního bydlení, a to na pořízení bytů a jejich základního vybavení.⁶⁹

2.6 Moderní trendy - Smart Cities

Tento pojem se dočkal hned několika definic, a to v závislosti na autorech, kteří se konceptem Smart Cities zabývají. Dle autorů De Langa a De Walla jde o takové město, které je díky moderním technologiím pro obyvatele atraktivní a zlepšuje jim život.⁷⁰ Autoři Kumar, Goel a Mallick tvrdí, že Smart City je takové město, které svůj rozvoj soustředí do environmentální, sociální a ekonomické sféry a snaží se je řídit chytrým a uvolněným způsobem.⁷¹ Definic však existuje mnohem víc a liší se od sebe velmi málo. Dle veškerých definic lze odvodit, že pro koncept Smart Cities je důležité využití moderních technologií a udržitelnost. Tato města se snaží co nejvíc využívat technologie, aby vylepšili a ulehčili život svým obyvatelům a zároveň se města soustředí na udržitelný rozvoj (soustředí se také na obnovitelné zdroje energie).

Organizaci Smart Cities můžeme rozdělit na 4 úrovně – na organizaci, která je inovačně zpracovávána skrz informační technologie (může jít o různé seznamy, databáze, apod.), dále je organizace vylepšena díky elektronické komunikaci (městské orgány mohou pomocí internetových nosičů, tj. např. email či datová schránka, komunikovat jak mezi sebou, tak i se svými občany). V chytrém městě je také moderním technologiím podrobena dopravní infrastruktura, energetika a veřejné služby. Pod 4. úrovní rozumíme působení Smart Cities na výslednou kvalitu života občanů, která není ovlivněna pouze elektronizací, ale i vylepšováním environmentálního stavu města. Veškerá Smart Cities si zakládají na inteligentní dopravě, energetice, mobilitě a na informačních a komunikačních technologiích.⁷²

---

⁶⁹ 70) NEZNÁMÝ. Největší dotační portál pro obce a města v ČR [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW:

https://www.dotaceproobce.cz/?gclid=Cj0KCQiAutyfBhCMARIsAMgcRJT-jt6XOORUraha8ArwHSCTYA16TWDXAZhgqz1KkoAdBUoq1H5HpkgAofEALw_wcB

⁷⁰ De Lange, M., & De Waal, M. (2013). Owing the city: New media and citizen engagement in urban design. *First Monday*, 18(11),

⁷¹ Kumar, N. M., Goel, S., & Mallick, P. K. (Březen 2018). Smart Cities in India: Features, Policies, Current Status, and Challenges. *IEEE International Conference on Technologies for Smart-City*

⁷² SLAVÍK, Jakub. O smart city: Co to je a jak funguje inteligentní město – smart city [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: https://www.smartcityvpraxi.cz/o_smart_city.php

Koncept Smart Cities je postaven na několika komponentech. Pokud město většinu z takových komponent splňuje, je možné ho mezi Smart Cities zařadit. Jedná se o komponent Smart Citizens, což zahrnuje vzdělané obyvatele města. Vzdělanost obyvatel a jejich orientace v elektronizaci je závislá na institutu celoživotního vzdělávání. Komponent Smart Governance zahrnuje fenomén e-governmentu, chytrou a efektivní veřejnou správu, která má k dispozici moderní technologie a databáze. Chytré město by mělo být schopné zajistit chytrou dopravu a mobilitu, tj. propojení místních komunikací, vytváření cyklostezek a přetvoření městské hromadné dopravy na moderní hromadnou dopravu, která využívá alternativní zdroje a je elektronizovaná, tzv. komponent Smart Mobility. Komponent Smart Infrastructure and Economy označuje zajištění fungování městské ekonomiky a fyzickou a digitální infrastrukturu, komponent Smart Energy zahrnuje využití obnovitelných zdrojů energie a komponent Smart Healthcare označuje elektronizaci lékařských výpisů občanů (do těchto záznamů má občan právo nahlížet skrz Identitu občana), využití umělé inteligence v rámci zdravotní péče a zdravotní mobilní aplikace, které usnadňují prevenci zdraví. Jako poslední si uvedeme komponent Smart Building označující moderně vybavené, bezpečné a automatizované budovy. Toto zahrnuje automatizované bezpečnostní systémy.⁷³

2.6.1 5G pro 5 měst

V roce 2019 Ministerstvo průmyslu a obchod ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj vyhlásilo soutěž 5G pro 5 měst. V této soutěži bylo vybráno 5 měst – Plzeň, Jeseník, Bílina, Ústí nad Labem, Karlovy Vary, která dostala možnost podílet se na testingu a využití nové technologie, která využívá princip 5G. Těchto 5 měst je na našem území vnímáno jako jedny z prvních Smart Cities na našem území. Soutěž 5G pro 5 měst navazuje na projekt „Podpora 5G sítí v oblasti Smart Cities“ pod záštitou Ministerstva pro místní rozvoj, který poskytuje podporu k realizaci zavedení 5G sítí do měst a připravuje pomoc městům ohledně čerpání financí v oblasti digitalizace a zelené ekonomiky.

Město Plzeň dostalo možnost v rámci tohoto projektu zlepšit dozor nad dopravní situací ve městě, v oblasti bezpečnosti město využívá bezpilotní letouny, kteří přenášejí obraz v reálném čase (využití v záchranných službách) a provozování reálného dispečinku, který zahrnuje propojený různých systémů.

---

⁷³ SOUKUPOVÁ, Gabriela. Smart Cities. 2022. Praha. Vysoká škola ekonomická. Podnikohospodářská fakulta.

Vylepšení kamerového systému zahrnující vyšší rychlost přenosu a kvalitu obrazu, chytré softwary v oblasti bezpečnosti a monitoring dopravní situace využívá město Bílina. Ústí nad Labem díky zapojení do soutěže může podporovat vývoj regionální platformy PORTABO, ve které se sdružují informace z regionu. V Jeseníku se věnují vývoji aplikace pro starší občany – Oscar senior pro péči o seniory, která pomáhá pečovateli a byl zde založen nový obor IT na místní střední škole. Této škole byly poskytnuty technologické pomůcky a modely a byly vybudovány moderní učebny. V Karlových Varech probíhá monitoring bezpečnosti a dopravní situace města, která je spojená s automatizovanou kontrolou dopravy, byl vytvořen digitální průvodce městem a pro informace o mimořádných událostech v reálném čase byla vytvořena aplikace Záchranka.⁷⁴

---

⁷⁴ NEZNÁMÝ. 5G pro 5 měst [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://www.mmr.cz/cs/microsites/5g/home>

PRAKTICKÁ ČÁST

3 Plzeň

V praktické části si představíme statutární město Plzeň se zaměřením na jeho geografický, demografický a historický vývoj, dále na strategické dokumenty a rozvoj Plzně.

3.1 Vymezení a charakteristika

Na soutoku 4 řek – Mže, Radbuza, Úhlava a Úslava v Plzeňské kotlině leží město Plzeň. Díky těmto řekám mělo v minulosti město výhodnou polohu. Hlavní centrum města leží v 310 m.n.mořem, v periferiích města ale nalezneme i kopce dosahující nadmořské výšky 400 m.n.mořem. Město není spojeno vodní dopravou s žádným městem ani mořem – nejbližší moře je cca 500 km daleko (Baltské moře nebo Jaderské moře). Na území města se nachází jedna vodní nádrž – Vodní nádrž České údolí a několik rybníků – Velký Bolevecký rybník, Malý Bolevecký rybník, Třemošenský rybník, Senecký rybník, Košinář, Kamenný rybník a Šidlovský rybník. Nejbližší chráněnou krajinnou oblastí je CHKO Brdy a CHKO Křivoklátsko.

Organizačně má město Plzeň své zastupitelstvo, které volí primátora města Plzně (od roku 2022 Roman Zarzycký, ANO) a jeho náměstký. Dále volí členy rady města, zřizuje výbory a městskou policii, schvaluje městský rozpočet, apod. (viz Zákon o obcích, v platném znění, ve kterém je stanovena pravomoc zastupitelstva obce). Dále ve statutárním městě figuruje městský magistrát, který je členěn na odbory a v jehož čele stojí primátor města. Magistrát zastupuje úkoly jako obecní úřad s rozšířenou působností.

Nejvyšším orgánem městského obvodu je jeho zastupitelstvo, které volí starostu obvodu (např. pro Plzeň 3 je starostou Mgr. David Procházka) a členy rady. Místo magistrátu města v případě obvodů vystupuje úřad městského obvodu.

3.2 Území a jeho vývoj

Na popud krále Václava II. byla Plzeň založena v roce 1295. Vnitřní město bylo obeháno městskými hradbami až do konce 18. století, kdy byly hradby likvidovány a došlo k propojení městského jádra s přilehlými předměstími. Na tento čin navazuje dynamický růst předměstí. Po propojení v 19. století vznikly části Vnitřní město, Říšské předměstí (nyní Jižní předměstí), Saské předměstí (nyní

Severní předměstí) a Pražské předměstí (nyní Východní předměstí). Plzeň se v průběhu 19. století stává průmyslovým centrem regionu – na území dnešního Jižního předměstí vznikaly Škodovy závody, čímž bylo zabráněno dalšímu rozvoji města. Kvůli nedostatku prostoru začaly svoje území rozšiřovat přilehlé obce, které se v průběhu 20. století začali průběžně připojovat a odpojovat od města. V roce 1924 došlo k připojení obcí Dubravka, Lobzy, Doudlevice a Skvrňany. Dále se připojily obce Bolevec, Bukovec, Újezd, Božkov, Koterov, Černice, Hradiště a Valcha, a to v roce 1942. V roce 1949 byl připojen Červený Hrádek, Litice, Radobyčice. V tomtéž roce se stala Plzeň krajským městem. O rok později byla připojena Nová Hospoda a počet obyvatel Plzně se zvýšil na cca 130 000. O 10let později v roce 1960 byl připojen Letkov a Plzeň byla rozdělena do 6 správních obvodů. V roce 1964 došlo k odpojení Letkova, Litic, Radobyčic, Černic a Koterova. Tyto obce byly napojeny na Plzeň – jih. Odpojen byl i Červený Hrádek, který se stal součástí Plzeň – sever. Tento stav však netrval dlouho. V průběhu 70. let 20. století byly opět připojeny obce Litice, Černice, Radobyčice, Koterov a Červený Hrádek. Mimo tyto obce byly připojeny Radčice a Křimice. Na počátku 80. let tak Plzeň měla okolo 172 000 obyvatel. Po revoluci se Plzeň v roce 2001 stala hlavním městem plzeňského kraje a o dva roky později se stala trojkovou obcí. V tomtéž roce byla k Plzni připojena Lhota, Malesice a Dolní Vlkyš.⁷⁵

3.3 Funkce města

Dle definic, které jsme si představili v praktické části práce, můžeme určit několik funkcí města Plzně. Město plní mnoho městotvorných i městoobslužných funkcí. Mezi městotvorné funkce zařadíme výskyt pracovních příležitostí, výrobu zboží a služby. Pracovní příležitosti jsou navázané na fakt, že ve městě má sídlo či pobočku velké množství firem (např. ŠKODA, DAIKIN, apod.). Činnost městské policie v Plzni, údržbu veřejných prostranství aj. zařadíme do funkcí městoobslužných.

Město Plzeň je z hlediska funkcí polyfunkční – o Plzni můžeme mluvit jako o městě průmyslovém (díky Škodovým závodům nebo Plzeňskému pivovaru – ty jsou pro město typické), univerzitním (na území města se nachází Západočeská univerzita v Plzni, která má rozsáhlý areál působení a plní ve městě důležitou

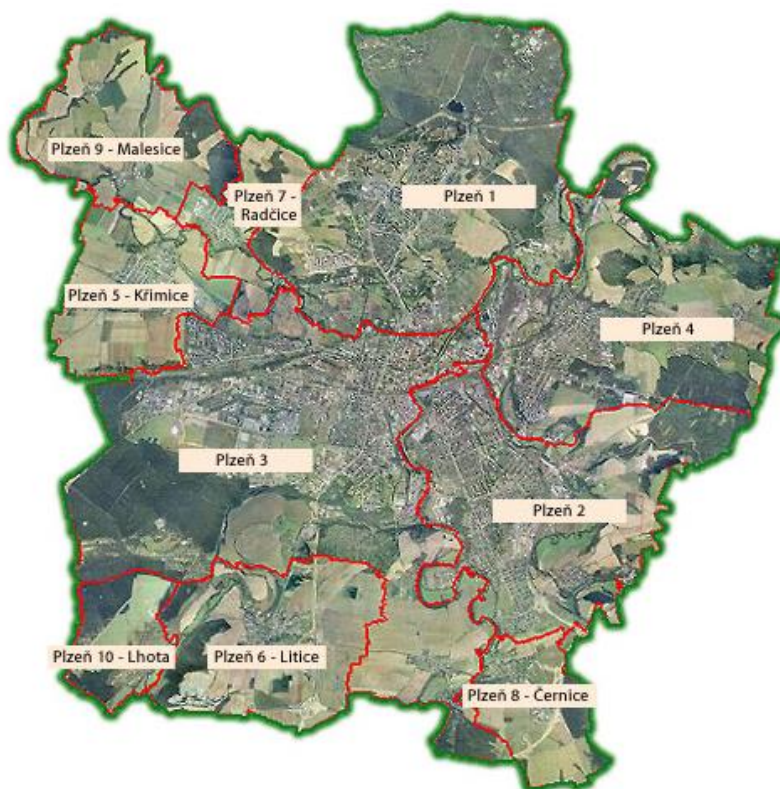
---

⁷⁵ JEBAVÁ, Lucie. JÍLKOVÁ, Petr. Územní vývoj města Plzně v letech 1781-2015. Praha. 2015. Projekt. Aplikace geoinformatiky v sociální geografii. Dostupné online z: http://www.historickygis.cz/sites/default/files/jebava_1._jilkova_p._2015_uzemni_vyvoj_mesta_plzne_v letech_1781_-_2015.pdf

funkci) a kulturním (v roce 2015 se Plzeň stala evropským městem kultury, nachází se zde několik divadel, památek, aj.).

3.4 Struktura města

Město Plzeň je krajským městem Plzeňského kraje a dle Zákona o obcích bylo prohlášeno statutárním městem. Status Plzně má formu obecně závazné vyhlášky č. 8.2001, která byla v průběhu let novelizována. Plzeň je rozdělena do 10 městských obvodů se samostatnými orgány veřejné správy, které vykonávají samostatnou i přenesenou působnost, dále obvody mohou nakládat se svěřeným majetkem města a mají své příjmy a výdaje. Obvody města Plzně tvoří Plzeň 1, Plzeň 2 – Slovany, Plzeň 3, Plzeň 4, Plzeň 5 – Křimice, Plzeň 6 – Litice, Plzeň 7 – Radčice, Plzeň 8 – Černice, Plzeň 9 – Malesice a Plzeň 10 – Lhota (viz příloha mapy).

Obrázek: mapa obvodů (zdroj: <https://www.plzen.eu>)⁷⁶

⁷⁶ PECUCH, Martin. <https://www.plzen.eu/> [online]. [cit. 20.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://www.plzen.eu/o-meste/mestske-obvody/> [obrázek]

pohled návštěvníků. Z pohledu rezidenta může být problémem to, že nemůže najít volné parkovací místo v místě bydliště, protože je obsazeno nerezidenčním obyvatelem. Z druhého pohledu mohou tito nerezidenční řidiči považovat za nevýhodu málo parkovacích míst, které se v centru nacházejí. Určitým řešením se stalo vystavění podzemní garáže u Nového divadla a postavení parkovacího domu Rychtářka, který se nachází nedaleko vnitřního centra města. Město by mohlo problém s parkováním vyřešit. Inspiraci řešení můžeme hledat v jiných městech. V Brně je samotné centrum města pro návštěvníky z pohledu parkování zakázané – parkovat zde mohou jen rezidenti s platnou parkovací kartou. Parkovací místa jsou zde očíslována a každý z rezidentů tak má své parkovací místo. Problém nastává v případě obyvatel, kteří mají ve městě pouze pronajaté bydlení a trvalé bydliště v jiné obci. Tito obyvatelé si buďto musí trvalé bydliště změnit a zařídit si rezidenční parkovací kartu nebo si za značně větší finanční částku pronajmou soukromé parkování. Další možností je vybudování podzemních garáží (v centru Plzně je takové řešení skoro nemožné, protože Plzeň má rozsáhlé podzemní prostory) či jiných parkovacích míst. Dalším možným řešením by bylo vybudování P+R parkoviště, na které by byla napojena městská hromadná doprava (s případnou slevou), která by obyvatele dostala do centra města. Tímto způsobem je situace řešena ve Vídni, kdy v centru je možné zaparkovat pouze na krátkodobém stání (max 2 hodiny) či v parkovací garážích (cca 40 Euro za den) a je doporučeno využívat P+R parkoviště (cca 16 Euro za den), ze kterého je zařízení snadná dostupnost do centra pomocí MHD. Pro centrum je důležité nově postavené parkoviště nacházející se u bývalého Centrálního autobusového nádraží na náměstí Emila Škody.

Doprava v centru byla omezena díky uzavření části ulice Americká pro automobily. Velkým problémem však zůstává Klatovská třída, na které se ve všední dny v nejrůšnějších hodinách tvoří dlouhé kolony. Problém Klatovské třídy přetrvává z minulého století, kdy byla doprava tažena do města. V dnešní době v Plzni jezdí více automobilů než dřív a Klatovská třída nemá kapacitu tento počet utáhnout. S vysokou automobilovou aktivitou souvisí i problém čistoty ovzduší a hluku v centru. Tento problém by bylo možno vyřešit pomocí obchvatů či jiných odboček, které by dopravu vedly z vnitřního města „ven“. Klatovskou třídou se zabývá projekt pana Šimečka, který si popíšeme v jedné z následujících kapitol.

Dopravní situace byla zlepšena vybudováním Západního okruhu, který část dopravy z části Lochotín navádí okolo centra. Tím se alespoň z jedné strany města omezila doprava, která mířila do centra. Klatovská třída a její následné napojení na Sady Pětatřicátníků je stále z pohledu dopravy problémovou oblastí. Doprava sem směřuje z části Bory, Doudlevice a na druhé straně Rondel. V případě, že z těchto částí chceme přejít na druhou stranu, musíme projet městským centrem právě přes zmíněné třídy. Proto v odpoledních hodinách, kdy obyvatelé jezdí ze zaměstnání domů, bývá dopravní situace v centru značně napjatá.

Dalším problémem, který si ve spojení s centrem uvedeme, jsou nevyužívané prostory. Těmito prostory rozumíme nemovitosti, tj. budovy, které jsou buďto nevyužívané, nebo jsou ve stavu, kdy je potřeba rekonstrukce. V centru takové budovy najdeme u Americké třídy, a to zejména budovu bývalého komorního divadla, bývalé sídlo právnické fakulty, na rohu Americké najdeme objekt s prostorem restaurace a v Resselově ulici jde o bytový dům č. 13. Tyto budovy byly nabídnuty městem k prodeji. Na část Plzně, ve kterých se objekty nachází, byl vymyšlen projekt, který si přiblížíme v jedné z následujících kapitol. Mimo jiné můžeme mluvit i o budově bývalých lázní, kterou v minulém roce odkoupil Plzeňský kraj od soukromého vlastníka. Díky této změně vlastníka je možno budovu renovovat. Renovace starších objektů je důležitá, ať už kvůli novým prostorům jak komerčních i bytových, tak i kvůli prezentaci města. Je důležité, aby vizuální stránka města byla hýčkána, neboť se tak zvyšuje atraktivita města.

Na centrální část města Plzně dále působí faktor spojený s bezdomovectvím. Na celém území Plzně se aktuálně nachází okolo 450 bezdomovců s průměrným věkem 40 let. 90 % těchto lidí má dokončeno pouze základní vzdělání. Výskyt bezdomovců zvyšuje míru kriminality, alkoholismus, nepořádku a rušení veřejného života v centru. Často tento typ lidí najdeme v městských parcích, kde obsazují lavičky a popíjejí. V centru je takovýmto místem zejména park ve Smetanových sadech u Velkého divadla. Bezdomovci také často obsazují venkovní zadní část Velkého divadla, kde se nachází kulturně-vzdělávací tabule. V případech, kdy bezdomovci zabírají tyto veřejná místa, jsou ostatní obyvatelé odrazeni od trávení času v okolních prostorách. Prakticky můžeme mluvit o tom, že pokud skupina bezdomovců zabere lavičku v parku, je vysoce pravděpodobné, že v okolí obsazené lavičky žádná jiná nebude obsazena. Situaci s bezdomovci každý den řeší městská policie, která kontroluje veřejná prostranství (buďto samovolně nebo na základě

hlášení). Městská charita Plzeň ve Wenzigově ulici provozuje noclehárnu pro bezdomovce, která poskytuje celodenní ubytování. Je využívána zejména v zimních měsících. V zimě 2022 byla situace s noclehárnou natolik kritická, že město Plzeň otevřelo v areálu DEPO2015 vyhřívaný stan pro dalších 70 osob. Tento stan však kromě pozitivních odezev od bezdomovců doprovázelo i pár negativních. Negativní názory přicházeli zejména od obyvatel, kteří v blízkosti stanu žijí. Šlo zejména o stížnosti na nepořádek (prázdné lahve, injekční stříkačky, apod.), který se v jejich okolí začal objevovat po otevření stanu. Město má v plánu v areálu noclehárny ve Wenzigově ulici vybudovat Centrum služeb pro osoby bez přístřeší, které by mělo řadu problémů s bezdomovci v centru vyřešit. Otázkou je, zda vystavení centra opravdu situaci pomůže, nebo jen přesune problémy do jiné části Plzně. Důležitým krokem v rámci řešení problematiky bezdomovců bylo vypracování Studie bezdomovců v Plzni 2021 Západočeskou univerzitou, která zmapovala výskyt bezdomovců, analyzovala potřeby a požadavky bezdomovců, analyzovala znalosti, které bezdomovci mají o poskytování služeb bezdomovcům a navrhla možné kroky dalšího postupu ze strany města Plzně.

Na bezdomovce volně navazuje problém s městskými parky, které se díky nepořádku (který samozřejmě způsobují i jiní lidé než bezdomovci) stávají pro obyvatele neatraktivní. Vzhledem k tomu, že v centru jsou parky (sady) jediným zdrojem veřejné zeleně, je potřeba, aby parky lákaly k trávení času obyvatel v centru. Dalším problémem se stávají herny na území města. Hazardní hry jsou pro lidi velice rizikové, směřují k závislosti a mohou končit až již zmíněným bezdomovectvím. Město Plzeň v roce 2013 snížilo počet heren na území města o 60 %, v roce 2022 byl počet heren ve městě stanoven na 50, a to pomocí vyhlášky města. Úplný zákaz heren je nereálný – vznikaly by černé či šedé herny. Daň z hazardních her je zároveň příjmem obecního rozpočtu a o tento příjem by město nerado přišlo. Ve městě v současnosti herny nepřibývají.

Negativním sociálním jevem, který působí na centrum města, je alkoholismus a jiné závislosti. Tyto jevy poškozují veřejná prostranství, která jsou určena k trávení volného času – např. městské parky. Tyto negativní jevy řeší městská policie. Administrativně jsou tyto jevy, zejména tedy alkohol, řešeny pomocí obecních vyhlášek. V roce 2022 byla přijata vyhláška o zákazu konzumace alkoholických nápojů na vybraných veřejných prostranstvích. Cílem přijetí této vyhlášky bylo omezení pití alkoholu na veřejnosti, v okolí škol a zastávek městské

hromadné dopravy a zamezení setkávání problémových lidí, kteří mají na svědomí následné znečišťování těchto prostranství.⁷⁸ Tento zákaz se vztahuje i na městské centrum. Otázkou je, do jaké míry je dodržování vyhlášky kontrolováno a jestli jsou sankce spojené s porušením vyhlášky dostatečné. Dalším problémem se stávají drogově závislí. Na tuto sortu lidí se mimo jiné soustředí spolek Ulice Plzeň, který poskytuje pomoc v léčbě a začlenění se do normálního života. Služby, které spolek poskytuje, jsou bezplatné a mají tak snahu udržovat veřejné zdraví v Plzni.

S přísunem cizinců, finančně dostupného alkoholu a s přístupem k omamným látkám se z centra města stalo méně bezpečné místo než dříve. Výrazný problém v oblasti bezpečnosti představuje část Jižního předměstí, náměstí Republiky a ulice Americká, a to zejména ve večerních až nočních hodinách. V rámci spolupráce v oblasti bezpečnosti vznikl pod záštitou Magistrátu města Plzně projekt Bezpečná Plzeň, který upravuje spolupráci mezi městem Plzeň, městskou a státní policií. Cílem projektu je zvýšení bezpečnosti. Spolupráce v rámci projektu funguje i s veřejností, kdy obyvatelé mohou podávat námítky, stížnosti, návrhy či poskytovat informace ohledně situace v Plzni. Bezpečnost v Plzni by měla být zlepšena, a to např. posílením policejních hlídek v krizových oblastech.

3.6 Rozvojové dokumenty

Jako každé město má Plzeň dokumenty a programy, které vznikají na základě analýzy situace ve městě a mají za úkol nasměrovat a popisovat postupy města v rámci rozvoje. Níže si popíšeme základní dokumenty rozvoje Plzně, které jsou klíčové pro tuto diplomovou práci.

3.6.1 Strategický plán

V červnu roku 2018 zastupitelstvo města Plzně schválilo strategický plán, který stanovuje cíle, kterých by měla Plzeň do 15 let dosáhnout. Strategický plán obsahuje vizi, které by měla plzeň docílit do roku 2035. Strategický plán je tvořen úvodem, ve kterém je naznačeno, proč město potřebuje strategický plán a jakým způsobem by o sobě měla Plzeň mluvit v roce 2035. Cíle strategického plánu jsou rozděleny do 5 okruhů. V první okruhu si Plzeň jako svůj cíl dává: Zlepšit podmínky pro kvalitní život všech generací. Tato část obsahuje aktivity, které zahrnují vytváření podmínek pro kvalitní bydlení a trávení volného času, naplňování Plánu udržitelné mobility, zajištění udržitelné sítě kvalitních sociálních

---

⁷⁸ Výjimku tvoří konzumace alkoholu na zahrádkách místních restaurací

služeb (+ podpora zdraví a zdravého životního stylu) a doplnění chybějící vodohospodářské infrastruktury, posílení spolehlivosti a zajištění bezpečnosti systémů technické infrastruktury. Druhým cílem je Rozvíjení perspektivního trhu práce a propojení vzdělávání s praxí. Pod tento cíl patří aktivity podporující efektivní rozvoj lidských zdrojů a vytváření podmínek pro podporu podnikání. Třetím cílem je Zlepšení životního prostředí ve městě a zvýšení připravenosti na změny klimatu. Tento cíl zahrnuje aktivity spojené se zlepšením kvality ovzduší a snížením hluku, posílení modré a zelené infrastruktury a zvýšení informovanosti o životním prostředí města Plzně. V diplomové práci se zaměřujeme především na 4. cíl strategického plánu, a to Oživení centra města se zaměřením na aktivity spojené s automobilovou dopravou v centru Plzně a zkvalitňování veřejných prostranství v centru. Pod 4. cíl dále patří aktivity podporující pěší a cyklistickou dopravu v centru a podpora proaktivní komunikace hlavních aktérů v centru města. Posledním 5. cílem je Zvyšování povědomí o Plzni za hranicemi města i obyvatel. Toto zahrnuje zpracování komplexní marketingové strategie, posílení značky Plzně, nastavení systematické spolupráce a podporování partnerství aktérů veřejného a soukromého sektoru a posílení informovanosti obyvatel a jejich pozitivního vztahu k městu Plzeň. Poslední částí strategického plánu je způsob jeho implementace a evaluace a přílohy. Níže si blíže popíšeme Cíl 4: Oživení centra města.

Cílem Oživení centra města je zatraktivnit území centra tak, aby se stalo reprezentativnější a vhodnější pro trávení volného času, bydlení, podnikání i pracování. Místa, která jsou nejvíce postižena dopravou, by se měla proměnit na atraktivní veřejné prostory. Do popředí by měla jít pěší, cyklistická a městská hromadná doprava, čímž se sníží automobilová doprava v centru. S tím souvisí i úprava parkovacího systému. Bude kladen důraz na polyfunkčnost centra, bezpečnost a čistotu, na prolínání funkcí a na všestranné využití všech prostor, čímž se vytvoří živé centrum v každou denní dobu. Vytvoření funkčního centra přitáhne do města více obyvatel a bude uspokojovat potřeby rezidentů. Centrum se dále stane významným místem pro podnikání všeho druhu. Aktéři městského centra zlepší svou komunikaci mezi sebou a budou hledat společná řešení problémů.

Centrum města je oslaveno intenzivní automobilovou dopravou, která je výrazná zejména na Klatovské třídě a na Sadech Pětatřicátníků. Doprava v centru města narušuje i jeho atraktivitu a tím je narušena obytná funkce. Dále automobily

a kolony, které se díky nim vytvářejí, zdržují městskou hromadnou dopravu, čímž narušují její pravidelnost a spolehlivost. Jak bylo uvedeno výše, velkým problémem centra je nedostatek parkovacích míst pro rezidenty, ale i pro návštěvníky města nebo pro ty, kteří sem dojíždí za zaměstnáním. Strategický plán nabádá k vytvoření důkladnějšího systému kontrol parkování (nové postupy a technologie, posílení počtu hlídek městské policie) a k vytvoření systému záchytných parkovišť. Hlavní aktivity města by se tak měly zaměřit na omezení individuální automobilové dopravy (uzavření některých částí ulic, např. Americká či zamezení obousměrného provozu viz Husovo náměstí). Dalším cílem je zlepšení navigační a informační stránky systému dopravy v centrální oblasti (značení v terénu či mobilní aplikace).

Zkvalitňování veřejného prostranství však závisí i na jiných faktorech, než jen na usměrňování dopravy ve městě. Velkým problémem jsou neatraktivně vypadající vstupy do města (např. ulice Americká a Sirková). Na zlepšování těchto vstupů se město musí zaměřit. Dále se strategický plán zmiňuje o potřebě udržovat na plochách veřejných prostranství čistotu. To znamená, že je zapotřebí koordinovat úklid tak, aby byl efektivní. Jedná se tedy o koordinaci svozu smíšeného odpadu, ale i o péči o veřejnou zeleň, kterou je potřeba pravidelně opečovávat. Velkým okem viditelným problémem v centru je vizuální smog, který zahrnuje nevkusné reklamní sdělení. Tento vizuální smog musí být regulován. Bezpečnost v centru města je dalším výrazným tématem, kterému se strategický plán věnuje. Dle dotazníkového šetření, které bylo provedeno pro potřeby sestavování strategického plánu, vidí obyvatelé jako problém centra fakt bezdomovectví (znečišťování parku, nechtěné obtěžování, apod.). Město by mělo o bezpečnost v centru pečovat a zvyšovat její kvalitu. Hlavní aktivity jsou ve strategickém plánu popsány jako kultivace oblasti u Americké až k Hlavnímu nádraží a úprava veřejných prostranství.⁷⁹

3.6.2 Akční plán 2022

Na strategický plán navazuje dokument obsahující seznam plánovaných projektů na dané období. Tento dokument nazýváme akční plán, který je hlavním nástrojem implementace strategického plánu. Akční plán obsahuje podrobněji rozepsané aktivity, lépe reaguje na rozpočet města a obsahuje naplňování akčních plánů z předchozích let. Akční plán na rok 2023 zatím nebyl stanoven, tudíž si níže popíšeme Akční plán na rok 2022. Akční plány jsou zpracovávány vždy na každý

---

⁷⁹ Strategický plán města Plzně

rok. Plánované aktivity v něm popsané musí vycházet z rozpočtu města, tj. akční plán musí být zpracován tak, aby bylo možné aktivity v něm popsané finančně „utáhnout“. Zpracovávání akčního plánu probíhá ve dvou fázích. V první fázi město sbírá podklady pro vytvoření plánu, např. návrhy ze strany veřejnosti a jednotlivých nositelů aktivit. Následně se tyto návrhy srovnají s cíli strategického plánu. Akční plán zahrnuje projekty nové, ale i projekty z předchozích let, které např. ještě nebyly dokončeny. Akční plán 2022 volně navazuje na akční plány z předchozích let – vyhodnocuje je a snaží se na ně reagovat. Akčním plánem se v Plzni zabývá Útvar koncepce a rozvoje města Plzně. Tento útvar zajišťuje sběr návrhů nositelů aktivit ve městě a následně tyto návrhy vyhodnocuje, zda jsou v souladu se Strategickým plánem. Po této analýze dává útvar dohromady návrh akčního plánu, který se dále projednává. Po odsouhlasení akčního plánu je dále tento dokument předán jako podklad k projednávání rozpočtu na následující období. Druhá fáze představuje již konkrétní seznam projektů, které korespondují s rozpočtem města na následující rok.

Z akčního plánu 2022 si zde uvedeme pouze projekty, které mají větší vliv na centrální oblast. V roce 2022 proběhlo dokončení projektu kultivace prostoru a revitalizace parku za obchodním centrem Plaza. Na tomto místě bylo vybudováno veřejné sportoviště. Realizací tohoto projektu se zvedne hodnota oblasti (v blízkosti parku jsou nově vystavěné bytové domy). Jedním z projektů neinvestičního charakteru dotýkajícího se centra města je projekt Bezpečná Plzeň a prevence kriminality, který napomáhá realizovat projekty spojené se zvyšováním bezpečnosti ve městě a projekty zaměřující se na prevenci sociálně patologických jevů. Díky tomuto projektu by se měla zvyšovat informovanost občanů o možnostech jejich ochrany. V roce 2022 tak proběhla informační kampaň pro veřejnost, Hrdinové Plzně, projekty zaměřující se na kyberšikanu, aj.. V oblasti dopravy začala rekonstrukce tramvajové trati v oblasti náměstí Republiky. V minulém roce probíhala diskuze o dopravních opatřeních vylepšující plynulost provozu MHD. V roce 2022 byly také rozšířeny zóny placeného parkování a byla zavedena chytrá aplikace, pomocí které je možné parkování ve městě platit. Posledním projektem, který si v souvislosti s Akčním plánem 2022 uvedeme, je projekt rekonstrukce objektu Wenzigova – azylový dům. Tuto rekonstrukci jsme si

již přiblížili v předchozí kapitole. Minulý rok znamenal pro tento projekt přípravu žádostí o dotace a zahájení realizace rekonstrukce.⁸⁰

3.6.3 Revitalizace centrální oblasti

Posledním dokumentem, který si ve spojení s rozvojem Plzně uvedeme, je dokument Revitalizace centrální oblasti. Tento dokument navazuje na dokument „Centrální oblast města a její oživení“ z roku 2010. Hlavními cíli, které si Revitalizace centrální oblasti vytyčuje, je zlepšení vazeb a přístupů centrální oblasti s ostatními částmi města, zvýšení hustoty obyvatelstva, rozvíjení modré a zelené infrastruktury, rozvíjení pobytových a parkovacích funkcí, spojení veřejných prostranství a péče o vnitrobloky a posílit a zkvalitnit hranice mezi městem a okolní krajinou a zjednodušit tak i přístupy do okolní krajiny. Mezi místa, která Revitalizace centrální oblasti zmiňuje, patří mj. náměstí Emila Škody, Štruncovy sady, Na Jíkalce, náměstí T.G.Masaryka, náměstí Republiky, aj.. Tyto prostory je potřeba zkvalitnit tak, aby byla zvýšena hustota obyvatelstva – využití prázdných ploch na výstavbu míst určených pro sport či relaxaci, vytvoření pěších a cyklistických stezek apod..⁸¹

3.7 Projekty

Pro potřeby diplomové práce si v následujících kapitolách popíšeme 2 projekty, které by se v případě jejich realizace významně dotkly městského centra.

3.7.1 Revitalizace Klatovské třídy

Usměrnění a zlepšení Klatovské třídy je cílem projektů již několik let. Jedním z architektů, kteří se problematice Klatovské třídy věnují, je pan Ing. arch. Pavel Šimeček. Pan Šimeček pro město Plzeň zpracoval dva projekty týkající se Klatovské třídy – jeden z roku 1998 a druhý projekt, který byl vytvořen na základě zakázky, která byla panem Šimečkem přijata v roce 2004. Studie, kterou pan Šimeček pro Útvar koncepce a rozvoje města Plzně zpracoval, je zaměřena architektonicko-urbanisticky a sleduje humanizaci Klatovské třídy spolu s dopravní situací a potencionálním řešením pro dopravu v této části Plzně. Ve studii je poznamenáno, že po převedení dopravní zátěže z Klatovské třídy spolu se změnou dopravního proudu (Klatovská třída by se měla stát jednoproudovou) se pozitivně změní prostředí této třídy. Tato změna zlepší situaci pro pěší i cyklisty a dojde

---

⁸⁰ Akční plán města Plzně 2022

⁸¹ Revitalizace centrální oblasti, Plzeň, strategický dokument

k celkovému zklidnění oblasti. Dojde ke zlepšení pro komerční využití ploch a tranzitní doprava bude vytlačena z vnitřního města na jeho okraje.

Na Klatovské třídě dochází k mnoha negativním jevům, jako je diskriminace chodců, a to především v příčném směru (na celé třídě fungují semaforey pro chodce, které neposkytují dostatečný čas pro bezpečný přechod přes vozovku), dále jde o hluk a špatné mikroklima, které je spojené s nadměrnou automobilovou dopravou, což snižuje kvalitu bydlení u celé třídy.

Ve studii nalezneme v části C návrh revitalizace. Automobilová doprava by dle návrhu měla být zklidněna – mělo by dojít k reorganizaci uličního profilu k dobru chodců. Cyklotrasa není doporučena, a to z důvodu, že by byla porušena plánovaná vnější výsadba zeleně. Cyklisté by měli být běžnými účastníky dopravního provozu s tím, že po uklidnění dopravy se pro ně stane jízda po Klatovské lehčí. Ve studii je často zdůrazněno uklidnění dopravy pomocí zavedení pouhých dvou pruhů (oba směry). Po zrušení jednoho aktuálního pruhu, vznikne nový prostor na parkování a taky prostor, který se následně může změnit na chodníky pro pěší. Díky zúžení silnice vznikne prostor pro založení alejí podél ulic. Na Klatovské třídě by tak vegetace měla mít vnitřní i vnější řadu, čímž se prostor odhluční, bude atraktivnější alepší se místní mikroklima.

V roce 2015 se v rámci architektonického večera, který probíhal v DEPO2015, pan Šimeček ke své studii vyjádřil tak, že podle něj je možné dopravní zátěž odlehčit pomocí propustností křižovatek, šířkou a profilem ulic. Důležitým faktem by bylo vytvoření alternativní komunikace, kterou by mohli řidiči zvolit, tj. buď by si vybrali projíždění městským centrem (s limity) nebo objížděku mimo centrum. Obecně pan Šimeček zdůrazňuje pohyb chodců na Klatovské třídě.⁸²

Studie pana Šimečka slouží pouze jako koncepční materiál, který se dá použít jako podklad pro veřejnou diskuzi ohledně dalšího postupu na Klatovské třídě. Jelikož je tato studie velmi zaměřena na pohyb chodců, je možné, že se setká i s negativními názory na straně řidičů automobilových vozidel.⁸³

---

⁸² KLÍMA, Petr; LORENCOVÁ, Šárka. OSY MĚSTA: Jak se žije na Klatovské třídě? A jaká cesta povede k jejímu zklidnění? [online]. [cit. 16.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://pestujprostor.plzne.cz/osy-mesta-podoba-klatovske-tridy/>

⁸³ ŠIMEČEK, Pavel. Plzeň – Klatovská, 2004. Plzeň. Studie

Sovových mlýnů a těstáren. Studie předpokládá buďto rekonstrukci celé oblasti nebo její celkové obnovení.

Obecným cílem studie je vytvoření plnohodnotného celku, dostavba vnitrobloku, ochrana urbanistického vzhledu a zavedení polyfunkčnosti centra města. Polyfunkčnost by se zde měla projevit ve formě obytné funkce, dále ve smyslu ubytovacích zařízení (mimo ubytovny), služeb a občanského vybavení, administrativy a parkování. Na všechny tyto aspekty je studie zaměřena. Zeleň musí být na této ploše posouzena individuálně vzhledem k malé velikosti parcel. Prostor k využití zeleně však naskýtá vnitroblok, v případě úpravy parkování. Vnitroblok na tomto místě je však těžko řešitelný – okolní budovy nevlastní město, ale soukromý vlastníky či společnosti, kteří nekomunikují.⁸⁵

Z výše uvedených nemovitostí (tj. bývalé komorní divadlo, bývalé sídlo KV KSČ a dům v Resslerově ulici v dezolátním stavu) město vlastní všechny. V minulém roce byla vyhlášena soutěž o koupi těchto objektů (vyvolávací cena stanovena na 93 milionů korun). Do soutěže se však nikdo nepřihlásil. Problém taky stěžuje fakt, že do koupě nepatří již zmíněný vnitroblok. Vedení Plzně se domnívá, že pomocí by mohlo přidání budovy na Americké 38. Problém s tímto objektem je, že se v něm nachází asi 30 nájemních bytů patřící městu. Demolice se předpokládá u domu v Resslerově 13, na jehož místě by bylo vhodné umístění případného vjezdu do vnitrobloku.⁸⁶

Řešení prodeje těchto nemovitostí je několik – vyhlášení opětovné soutěže, vyhlášení soutěže s nižší vyvolávací cenou nebo přidání do nabídky prodeje dům na Americké 38. Dle informací od pana Jiřího Strobacha (Předseda Kontrolního výboru ZMO Plzeň 3) se již prodej výše zmíněných nemovitostí posunul a je předpokládán pozitivní výsledek.

---

⁸⁵ ÚTVOR KONCEPCE A ROZVOJE MĚSTA PLZNĚ. Plzeň – blok Americká, Prokopova, Purkyňova, Resslerova. 2020. Plzeň. Územní studie.

⁸⁶ NEDVĚD, Jaroslav. O prázdné městské domy u Americké třídy v Plzni zatím nikdo zájem nemá [online]. [cit. 17.3.2023]. Dostupný na WWW: https://www.idnes.cz/plzen/zpravy/americka-trida-prodej-nemovitost-zajemce-divadlo-resslova.A220319_656408_plzen-zpravy_vb

4 Analýza interview s otevřenými otázkami

V této části se zaměříme na interview s otevřenými otázkami, které bylo pro účely diplomové práce prováděno. Do interview s otevřenými otázkami byly vybrány zástupci různých skupin obyvatel – od laické veřejnosti po odborníky v oboru. Interview s otevřenými otázkami bylo aplikováno na malé skupině obyvatel a výsledky tohoto šetření nemají zavazující charakter. Slouží pouze orientačně jako výsledek výběrového kvalitativního výzkumu pro potřeby diplomové práce.

Interview s otevřenými otázkami se zúčastnilo celkem 16 zástupců různých skupin – 3 zaměstnanci pracující ve vnitřním centru, 3 zaměstnanci pracující mimo vnitřní centrum, 1 podnikatel působící v centru, 2 podnikatelé s celoměstskou působností, odborník z Odboru koncepce a rozvoje města Plzně, zástupce města Plzně, matka na mateřské dovolené, žena v důchodovém věku a 2 studenti (jeden student z Právnické fakulty v centru a druhý z Lékařské fakulty na Lochotíně, tento student je zároveň zdravotnickým pracovníkem působící v městské části Bory). Otázky v interview s otevřenými otázkami byly soustředěny na problémy v městském centru se zaměřením na dopravu a nevyužívané prostory.

První otázka v interview s otevřenými otázkami zjišťuje, jaké jsou dle dotazovaných problémy centra. Nejvíce odpovědi se týkalo sociálně negativních jevů, jako jsou lidé bez domova, alkoholismus a jiné problémové skupiny obyvatel (celkem tuto odpověď zmínilo více než 9 dotazovaných). Dále se zde hojně objevovaly odpovědi ve formě nepořádku na veřejných prostranstvích, neudržované či chybějící zeleně, dopravy, nevyužívaných budov a ploch a parkování. V menším počtu dotazování uváděli chybějící cyklostezky, chybějící nádoby na tříděný odpad a celkový úbytek obyvatelstva. Další otázka se subjektů dotazovala, zda jsou dle nich výše zmíněné problémy řešeny, popř. jakým způsobem. Na tuto otázku odpovědělo 8 z 16 dotazovaných NE, šest si myslí, že jsou problémy řešeny částečně a dva respondenti uvedli odpověď ANO. Z těchto odpovědí můžeme vyzorovat, že alespoň polovina dotazovaných není spokojena s řešením problémů v centru. Prioritními problémy dle dotazovaných jsou zejména negativní sociální jevy, doprava, kvalita veřejných prostranství a kriminalita.

Následující část interview s otevřenými otázkami se dále zabývala dopravní situací v centru. Z dotazovaných 16 respondentů je 15 aktivních řidičů. Z těchto 15

řidičů všech 15 uvedlo, že dopravu v centru vnímají jako problematickou. Minimálně polovina těchto dotazovaných uvádí, že největší problém v oblasti dopravy se objevuje zejména ve vyčíslených časových úsecích. Na otázku dopravní situace navazoval dotaz, který se zabýval parkováním v centru Plzně. Jedenáct z dotazovaných respondentů uvádí, že městské centrum nemá dostatečný počet parkovacích míst, tři z dotazovaných uvádí, že centrum má dostatek parkovacích míst a zbytek z 15 aktivních řidičů uvádí, že se v centru sice nachází dostatek parkovacích míst, ale ve vyčíslenějších hodinách je problematické parkovací místo najít. Dotazovaní uvedli, že by řešením bylo vystavení odstavných parkovišť, na které by byla napojena městská hromadná doprava. Poslední otázkou spojenou s dopravou byl dotaz, zda by parkování mělo být v centru Plzně dostupné pouze rezidentům. Tři respondenti odpovídají, že ANO, dva respondenti spíše s parkováním pro rezidenty souhlasí, ale uvádí, že by mělo být více hleděno na obyvatele, které si v centru města byty pronajímají (pozn. rezidentem se obyvatel stane, pokud má ve městě trvalé bydliště). Zbylých 11 respondentů nesouhlasí.

V poslední části se interview zabývalo nevyužívanými prostory v centru Plzně. Respondenti odpovídali na otázku, které z nevyužívaných objektů v centru Plzně by měly být obnoveny. Nejvíce odpovědi zahrnovalo objekt bývalého Komorního divadla. Těsně za ním respondenti hojně zmiňovali objekt starých lázní a kulturní dům peklo. Byl zde uveden i příklad budovy Carimex, který se však v rámci diplomové práce nenachází v území, které je v práci rozebíráno. V souvislosti s těmito prostory respondenti odpovídali na otázku, která se dotazovala na doporučení využití těchto prostor. Dle odpovědí respondentů by objekty měly být využívány zejména na kulturu, sport, zábavu, obchod a služby, kancelářské prostory a restaurace. Ve dvou z odpovědí se objevovala plocha na parkování, byty a městská zeleň. Z těchto odpovědí vyplývá, že respondenti předpokládají, že následné využití objektů by mělo být spíše komerční.

Poslední otázka v interview s otevřenými otázkami dávala respondentům prostor se k problémům městského centra samostatně vyjádřit. Této možnosti využilo pět z šestnácti dotazovaných. V těchto 5 odpovědích bylo uvedeno, že problémem jsou např. nepropojené cyklostezky v centru, nedostatek nádob na tříděný odpad, byla zde zdůrazněna kriminalita a s ní spojené skupiny obyvatel, hluk a smog z dopravní situace ve městě a podpora sportu ve městě.

4.1 Zhodnocení výsledků interview s otevřenými otázkami

Respondenti odpovídali na 11 otázek, z nichž jedna z nich obsahovala vepsání jména a příjmení respondenta a poslední otázka byla pro respondenty dobrovolná. Respondenti v rámci určování problémů v městském centru nejvíce zmiňovali sociálně-patologické jevy zahrnující lidi bez domova, alkoholismus a jiné sociálně nepřizpůsobivé skupiny. Tento problém je uváděn i v rámci praktické části diplomové práce. Zmiňovaný problém je spojen s kriminalitou a nepořádkem na veřejných prostranstvích. S postupnou krizí spojenou s přílivem obyvatel z jiných zemí se tento problém stává stále výraznější. Město by se mělo snažit tyto sociální skupiny hlídat a zařídit, aby neporušovali reprezentativní stránku městského centra. Dále respondenti uváděli problémy spojené s dopravou a nevyužívanými prostory, které narušují centrum města. Tento negativní jev, který se v centru objevuje, jsme si také popsali v praktické části diplomové práce. V rámci prověřování strategických dokumentů je tento problém v řešení. Ačkoliv má město rozvojové dokumenty, které by měly být návodem pro zastupitele města na zvelebování centra (mj.), prakticky více než polovina respondentů uvádí, že snahu řešení výše zmíněných problémů nevidí.

Respondenti uvádějí, že nejsem spokojeni s dopravní situací v centru a popisují ji jako velmi problematickou. Tento problém by mohl být v budoucnu řešen obchvaty, které by se snažily dopravu vézt mimo centrum. Respondenti dále uvádí, že největší problém na Klatovské třídě a Sadech Třicátníků nastává ve frekventovaných hodinách. Většina respondentů nesouhlasí s tím, aby bylo centrum z pohledu parkování dostupné pouze rezidentům. Toto řešení bylo využito v centru města Brno. Pokud by toto řešení bylo v plánu, je potřeba, aby byla vyřešena situace nájemníků a zaměstnanců v centru. Většina respondentů dále uvádí, že centrum města nemá dostatek parkovacích míst, což může negativně ovlivnit obyvatele bydlící nebo pracující v centru města. Z důvodu rozsáhlého podzemního systému chodeb není možné, aby v centru byly vystaveny parkovací garáže. Řešením tohoto problému je parkování v parkovacím domě Rychtářka, aj..

V rámci odpovědí na nevyužívané prostory můžeme pozorovat, že nejvíce respondentům vadí budova bývalého Komorního divadla. Tato budova je již několik let nevyužívána a je nabídnuta městem k prodeji (viz kapitola 3.7.2 Revitalizace Americké třídy). Tento objekt spolu s dalšími nacházející se v jeho blízkosti stále čeká na svého investora. Plánované je zde vystavění zábavního centra

zahrnující i bytové prostory. Dalším objektem, který se v odpovědích objevuje, jsou staré městské lázně. Tento objekt a jeho revitalizace je aktuálně v řešení – objekt koupil Plzeňský kraj a v následujících letech zde plánuje přestavbu. Cílem této přestavby by mělo být vybudování galerie. Mezi odpověďmi nalezneme i kulturní dům Peklo, který je aktuálně podroben revitalizaci. Stejný případ je i budova Carimexu. Dle odpovědí respondentů by měly budovy být využity zejména na kulturní účely (což se děje – z městských lázní bude galerie).

Pokud bychom měli z interview s otevřenými otázkami vyvodit doporučení pro město Plzeň, tak by se toto doporučení týkalo zejména odstranění sociálně negativních jevů působících na městské centrum.⁸⁸

---

⁸⁸Toto doporučení slouží zejména pro potřeby diplomové práce. Z takového počtu respondentů není možné vyvodit závazné doporučení. Z různých postřehů, které autorka zaznamenala v rámci rozhovorů probíhajících na úřadě a na Odboru koncepce a rozvoje města Plzně, je zřejmé, že zmíněný problém je v rámci centra velmi řešen a je aktuální.

5 Shrnutí zjištěných poznatků, autorské návrhy a doporučení

Pro účely diplomové práce bylo město Plzeň vymezeno z pohledu jeho charakteristiky, území a vývoje. Z pohledu funkcí města bylo určeno, že Plzeň patří mezi města polyfunkční – na jeho území nalezneme zázemí průmyslu, vzdělání, obchodu a historických zajímavostí. Podle obecné vyhlášky č. 8/2001, Statut města, je město rozděleno do 10 obvodů, což ho činí zajímavým z pohledu struktury. Dále bylo vymezeno centrum města, kterému se věnují následné kapitoly. Se zaměřením na městské centrum byly určeny jeho problémy, které byly následně rozvinuty v kapitole 4 věnující se interview s otevřenými otázkami. V části 3.6 byly popsány vybrané rozvojové dokumenty, které určují cíle rozvoje města. Na základě definování těchto dokumentů byly popsány vybrané projekty města Plzně, a to konkrétně projekt věnující se revitalizaci Klatovské třídy a revitalizaci Americké třídy. V poslední části byly analyzovány výsledky interview s otevřenými otázkami. Do toho interview bylo zapojeno 16 občanů zastupující různé třídy obyvatel. Těm bylo pomocí webové aplikace předloženo 11 otázek věnující se problematice městského centra.

V projektu revitalizace Klatovské třídy je popsáno, jak by dle autora studie pana Šimečka, měla v nespecifikované budoucnosti vypadat Klatovská třída. Dle této studie by se z Klatovské třídy měla stát taková třída, která je vlídnější vůči chodcům a omezuje dopravu v centrální části. Prakticky lze říci, že projekt představuje Klatovskou třídu jako jednu z reprezentativních částí Plzně. Je zde popsáno rozšíření chodníků pro pěší a zároveň zúžení cest pro motorová vozidla, která by se dle studie měla následně v centru vyskytovat jen v malém množství. Dle názoru autorky diplomové práce je studie velice zajímavá, ale před její realizací je důležité, aby automobily a jiná vozidla, která v dnešní době denně jezdí po Klatovské třídě, byla vedena jinou cestou. Pro tuto potřebu je nutné zrealizovat obchvat či objížděku, která by v budoucnu vedla auta mimo třídu a vnitřní centrum města. Klatovská třída by tak byla využívána pouze řidiči, kteří nemohou zvolit jinou cestu jízdy. Touto cestou by byl naplněn jeden z cílů Strategického plánu Plzně, a to konkrétně cíl 4 a jeho podcíl Omezení individuální automobilové dopravy v centrální části města. Dle odpovědí ve výše zmíněném interview můžeme soudit, že dotazovaní by byli rádi, kdyby byla doprava na Klatovské třídě ze strany města řešena, a to zejména kvůli negativním jevům, které jsou

s nadměrnou dopravou v centru spojené – smog, hluk, parkování. Určitým uvolněním dopravy v centru můžeme označit dokončení Západního okruhu. Projekt Západního okruhu omezil dopravu v městské části Lochotín. Můžeme tedy říct, že díky tomuto projektu byl omezen příliv dopravy od části Rondel.

Druhý z projektů, který byl v rámci diplomové práce představen, je projekt věnující se revitalizaci Americké třídy. Tato třída kolmo navazuje na Klatovskou třídu a tvoří tak jednu z nejvyužívanějších os vnitřního centra. Nalezneme zde mnoho obchodů, služeb a pohostinských zařízení. Projekt je cílen konkrétně na část Americké třídy u kruhového objezdu zahrnující část Resslerovy ulice a část Americké třídy (Komorní divadlo, bývalé sídlo KV KSČ). V rámci interview bylo negativně i pozitivně hodnoceno uzavření jedné z částí Americké třídy pro automobilová vozidla. Negativním jevem spojeným s tímto uzavřením je dle dotazovaných složitější projíždění městem, zdržení a napojení této dopravy z Americké na Klatovskou třídu.⁸⁹ Pozitivně je uzavření hodnoceno z pohledu zklidnění dopravy na Americké třídě. Dle dostupných informací by se z Americké třídy měla stát třída zejména pro pěší a měla by se stát reprezentativní částí města. S atraktivitou Americké třídy souvisí právě výše zmíněný projekt. Dříve hojně využívané Komorní divadlo teď stojí jako „trn v oku“ v dolní části Americké. Po otevření Nové scény na Palackého náměstí přestalo být divadlo využíváno. Dle odpovědí dotazovaných v rámci interview je Komorní divadlo nejvíce vnímaným opuštěným prostorem v rámci vnitřního centra a dotazovaní doporučují jeho revitalizaci se zaměřením na následné kulturní využití. Řešení problému poskytuje výše popsany projekt, který se zaměřuje na revitalizaci budov nacházející se v dolní části Americké třídy (tedy včetně Komorního divadla). Ačkoliv je projekt dle autorky vypracován zajímavým způsobem, k jeho realizaci chybí investor. Důležitý k revitalizaci této části je vhodný investor, který by budovy zakoupil a následně vynaložil finance k jejich rekonstrukci. Město v předešlých letech vyhlásilo soutěž o koupi těchto prostor, ale žádný kupec se do soutěže nepřihlásil. Řešením této situace je buďto snížení kupní ceny nebo přidání dalšího nemovitého objektu do soutěže.

---

⁸⁹ V případě, kdy chceme autem dojet od Wilsonova mostu např. k Měšťanské besedě, je potřeba, abychom se napojili z kruhového objezdu na Purkyňovu ulici, ze které se u náměstí T.G. Masaryka napojíme na Klatovskou třídu, z té odbočíme na horní část Americké třídy a následně do Jungmannovy ulice.

Jedním z cílů diplomové práce bylo definování problémů sužující centrum města Plzně. Jako takový problém byla definována nadměrná doprava, brownfields, negativní sociální jevy, neudržovaná veřejná prostranství, kriminalita a špatná kvalita ovzduší. Všechny tyto problémy následně uvedli dotazovaní v rámci interview. Dle názoru autorky diplomové práce jsou problémy spolu vzájemně propojeny – nadměrná doprava tvoří hluk a smog, který ovlivňuje kvalitu života lidí v centru. Doprava v centru je problémová i z důvodu parkovacích míst, kterých je ve městě nedostatek. Nepořádek na veřejných prostranstvích je spojen s negativními sociálními jevy, s kterými se lze na těchto prostranstvích setkat. Jde zejména o lidi bez domova a jiné sociálně vyloučené skupiny. Mimo jiné si tyto skupiny můžeme spojit s kriminalitou, která je výrazná na Americké třídě (jak dle názoru autorky, tak i dle dotazovaných).

Najít řešení zmíněných problémů může být problematické. V případě dopravy mohou být zavedena omezení (vyhlášky), která zabrání nadměrnému vjezdu automobilů do vnitřního centra. Problém parkovacích míst je ale složitější. Město Plzeň má rozsáhlé podzemní prostory, které brání vybudování podzemních garáží přímo v centru. Parkování tak bylo zavedeno v parkovacím domě Rychtářka a na Sadech Pětatřicátníků. V případě městského centra je těžko představitelné, na jakém dalším místě by bylo možné vybudovat další parkoviště. Řešením problému parkování by mohlo dle autorky i dotazovaných být vybudování odstavných parkovišť (nejlépe bezplatných či za nepatrnou částku), na které by byla napojena městská hromadná doprava. Vzhledem k tomu, že se ceny jízdného městské hromadné dopravy v posledních letech zvyšují, bylo by potřeba v případě cestování z odstavných parkovišť do centra jízdné pro řidiče zlevnit, aby se jim využívání odstavného parkoviště vyplatilo. Sleva by mohla být poskytována na základě parkovacího lístku (potvrzení), který by řidič získal na odstavném parkovišti. Návštěvníci by tak do centra mohli dojíždět a rezidenti by měli dostatek parkovacích míst.

Otázka opuštěných budov je spojená zejména s investory, kteří jsou schopni financovat revitalizaci brownfields. V posledních letech je revitalizaci v rámci Plzně na vzestupu, např. objekt DEPO2015. Aktuální revitalizace se týká kulturního domu Peklo, v blízké budoucnosti by měla být odstraněna budova Carimexu. V minulém roce Plzeňský kraj zakoupil staré městské lázně a je v plánu jejich

přestavba na galerii. Dle názoru autorky je zapotřebí revitalizovat zejména objekt Komorního divadla (viz projekt revitalizace Americké třídy).

Udržování veřejných prostranství a omezování výskytu sociálně negativních jevů v centru musí být dle autorky řešeno komplexně. Je potřeba navýšit počty městských policejních hlídek, které by redukovaly výskyt sociálně nepřizpůsobivých jedinců ve vnitřním centru města. O veřejná prostranství následně musí být důkladně pečováno. V samém centru města (v okolí Náměstí Republiky) se nenachází ani jedna nádoba na tříděný odpad. Jediné nádoby na tříděný odpad najdeme až ve Smetanových sadech. Vzhledem k tomu, že je Plzeň město nacházející se v EU, která dává důraz na ekologii, bylo by dobré navýšit stav těchto nádob. Dle autorky by takové zavedení zamezilo tvorbě nepořádku. Musí být však zajištěn kvalitní svoz jak tříděného, tak i netříděného odpadu.

Veškeré výše zmíněné doporučení a návrhy jsou v souladu se Strategickým plánem města Plzně, konkrétně s cílem č. 4 – Oživení městského centra. Velkým problémem v rámci rozvoje a odstraňování problémů v rámci centra města, jsou finance, administrativa, zastupitelé a legislativa. Každá revitalizace je poměrně náročná na finance a je potřeba prakticky vždy využít finančních nástrojů (dotací, darů, apod..). V případě revitalizace budov je potřeba komunikovat s vlastníky nemovitostí, kteří nemusí být vždy ochotní např. k prodeji nemovitosti městu. Velkým problémem v rámci udržování veřejných prostranství je dle autorky platná legislativa, která omezuje pravomoci hlídek městské policie a nízké sankce spojené s porušením platné vyhlášky. Poslední překážkou při rozvoji jsou různé názory zastupitelů, kteří jsou voleni poměrně na krátké období, tudíž se může stát, že stávající reprezentace města nestačí problém vyřešit dle svého volebního programu.

Závěr

Ačkoliv je počet měst na našem území nižší než počet menších obcí a vesnic, jejich rozvoj je nutno zkoumat stejně individuálně. Města se od sebe liší velikostí, lokalitou, historií a jinými faktory, které je nutno v rámci rozvoje brát na vědomí. V diplomové práci jsme si představili problémy, kterým města čelí. Tyto problémy je potřeba rozvojem redukovat – čím víc problémů bude redukováno či se jejich výskyt na území města zmenší, začne tak kvalita města stoupat. Město se stane atraktivnější z lokálního i národního pohledu, bude lákat obyvatele k nastěhování a tím se městu navýší i příjmy. K redukcí problémů mohou města využívat různé finanční nástroje, např. dotace národního i evropského charakteru. Cílem těchto dotací je zejména zavádění moderních trendů do měst a zvyšovat tak jejich služby, které poskytují občanům. Tyto dotace se mohou týkat elektronizace veřejné správy či projektů, které zapadají do myšlenky evropské Zelené dohody. Ačkoliv dotačních programů existuje mnoho, s nástupem moderních trendů finance proudí zejména na jejich rozvoj.

Cílem teoretické části práce bylo čtenáři mimo výše uvedené představit vývoj pohledu na strukturu města. Kapitola 1.2 Vývoj městského osídlení má za cíl čtenáře seznámit s různými faktory ovlivňující vývoj měst na různých místech Evropy v průběhu času. Dále byly v teoretické části představeny funkce, kterými město disponuje. V rámci pochopení tématu rozvoje bylo nutno v teoretické části představit aktéry a nástroje regionálního rozvoje. Z nástrojů zde byl zdůrazněn nástroj finanční, který je následně se zaměřením na města probrán v kapitole 2.5 Finanční podpora městského rozvoje. Tato kapitola mj. udává zdroje, ze kterých je možné zjistit informace o aktuálních dotačních programech důležitých pro rozvoj měst.

Cílem praktické části bylo představení města Plzně. V rámci analýzy města Plzně byly zjištěny aktuální problémy, kterým město čelí a v souladu se svými strategickými dokumenty se je snaží řešit. Pro praktickou část bylo vytvořeno interview s otevřenými otázkami věnující se problémům centra města Plzně se zaměřením na dopravu a nevyužívané objekty. Tohoto šetření se zúčastnilo 16 respondentů různých sociálních skupin. Z důvodu nízkého počtu respondentů jsou výsledky pouze orientační a budou využity pouze pro potřeby diplomové práce. Z interview s otevřenými otázkami vyplynulo, že jako největší problém městského centra jsou vnímány negativní sociální jevy, které zde působí (lidé bez domova,

nepřízpůsobiví obyvatelé, kriminalita, aj.). Dalším výrazným problémem, který respondenti uvádějí, jsou zmíněné nevyužívané budovy a nepřiměřená dopravní situace. Mimo jiné se město potýká s výrazným úbytkem obyvatelstva v centrální části. V případě, kdy přihlédneme k těmto výsledkům, by bylo potřeba, aby město na tyto problémy důrazněji reagovalo, ať už zvýšením počtu hlídek městské policie či vydáváním vyhlášek v rámci své působnosti.

Město Plzeň má dle autorky kvalitně zpracované strategické dokumenty. V rámci rozvoje na území Plzně působí Útvar koncepce a rozvoje města Plzně, který sestavuje strategické dokumenty. Do budoucna by bylo dobré, kdyby byla vyřešena situace s Komorním divadlem a nadměrnou dopravou v centru. Cílem rozvoje města Plzně by mělo být zatraktivnění zejména centrálního prostoru. Tyto aktivity by měly centrum zušlechtit, a tím by se mělo stát atraktivnější pro potencionální příliv obyvatel.

Resumé

The main topic of my thesis is modern cities in the Czech Republic. The theoretical part is divided into two parts. The first part describes the basic concepts, the development of urban settlement, the functions of cities, the structure of cities, the legislative rules concerning cities and the problems of cities with a focus on the problems of the urban centre. The second part concentrates on urban development. This part describes the regional policies of the Czech Republic and the EU, regional development actors, regional development instruments, strategic planning and its phases, financial support for urban development and modern trends with a focus on the Smart Cities project.

The practical part focuses on the city of Pilsen and is divided into two parts. The first part describes the city itself - its characteristics, location, territory and its development, city functions, city structure. Last but not least, the first part of the practical part is devoted to the city centre and the problems that occur there, development documents and projects. The last point of the practical part is the analysis of the interviews. The respondents of the interviews were selected as representatives of different social groups.

The aim of the thesis is to describe the development, urban problems and projects that cities create. The thesis can be used as a guide to approach urban development. Furthermore, it can be used as a guide for the city of Pilsen and for its future development.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ANGEL, Shlomo. Atlas of urban expansion. Cambridge, Mass.: Lincoln Institute of Land Policy, c2012. ISBN 978-155-8442-436

BINEK, J., GALVASOVÁ, I., CHABIČOVSKÁ, K., HOLEČEK, J., a kol..
Rozvojový interaktivní audit. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2011. ISBN 978-80-904308-9-1

BINEK, Jan; SVOBODOVÁ, Hana a kol. *Synergie v rozvoji venkova-aktéři a nástroje rozvoje venkova*. Brno: GaREP, spol. s r.o, 2009, ISBN 978-80-904308-0-8

CLARK, Peter. European cities and towns: 400-2000. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 01-995-6273-3

ČERMÁK, Zdeněk; HAMPL, Martin; MÜLLER, Jan. Současné tendence vývoje obyvatelstva metropolitních areálů v Česku: Dochází k významnému obratu? *Geografie – Sborník ČGS*. 2009, roč. 114

De Lange, M., & De Waal, M. (2013). Owing the city: New media and citizen engagement in urban design. *First Monday*, 18(11), stránky 89-110

DYSON, Tim. The Role of the Demographic Transition in the Process of Urbanization. *Population and Development Review*. 2011, roč. 37, č. 1,

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Praha: Argo, 2013, ISBN 978-80-257-0807

HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše*. Brno: Host, 2012, ISBN 978-80-7294-592-4

HOHENBERG, Paul M a Lynn Hollen LEES. The making of urban Europe, 1000-1994. Cambridge, Mass.: Harvard University Press, c1995, ix, 436 p. ISBN 06-745-4362-9

HORSKÁ, Pavla, Eduard MAUR a Jiří MUSIL. Zrod velkoměsta :urbanizace českých zemí a Evropa. Vyd. 1. Praha: Paseka, 2002. 352 s. ISBN 80-7185-409-3

JONES, R. F. J. A False Start? The Roman Urbanization of Western Europe. World Archeology. 1987

KNOX, P. L., PINCH S. 2010. Urban social geography: an introduction. 6th ed. Harlow: Pearson. ISBN 978-0-273,-71763-8

KOLEKTIV AUTORŮ. *Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích, díl 1, a-f, 1. vydání.* Praha: Nakladatelský dům, 1996, ISBN 80-85841-31-2.

Kumar, N. M., Goel, S., & Mallick, P. K. (Březen 2018). Smart Cities in India: Features, Policies, Current Status, and Challenges. IEEE International Conference on Technologies for Smart-City

LEES, Andrew a Lynn Hollen LEES. Cities and the making of modern Europe, 1750-1914. New York: Cambridge University Press, 2007, xii, 300 p. ISBN 05-215-4822-5

MAIER, Karel. Hospodaření a rozvoj českých měst 1850-1938. Vyd. 1. Praha: Academia, 2005, 374 p. ISBN 80-200-1245-1

MATES, Pavel; WOKOUN, René. *Management regionální politiky a reforma veřejné správy.* Praha: Linde, 2006, ISBN 80-7201-608-3

STOREY, Glenn Reed. Urbanism in the preindustrial world: cross-cultural approaches. Tuscaloosa: University of Alabama Press, c2006, xii, 443 p. ISBN 978-081-7352-462

TOUŠEK, V., KUNC J. a VYSTOUPIL J., 2008. Ekonomická a sociální geografie. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-114-4

VERHULST, Adriaan E. The rise of cities in north-west Europe. Paris: Editions de la Maison des Sciences de l'Homme, 1999, ISBN 27-351-0818-X

Právní předpisy

Zákon 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, v platném znění

Ostatní zdroje

Akční plán města Plzně

ČERNÁ, Kateřina. Venkov 21. století: problémy vs. Nové příležitosti a výzvy. Plzeň. 2021. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta právnická

HALÁS, Marián a kol., Základy geografie obyvatelstva a sídel 2. Univerzita Palackého v Olomouci. Katedra geografie. Materiál k výuce.

HEŘMANOVÁ, Eva. aglomerace [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Aglomerace>

HEŘMANOVÁ, Eva. konurbace [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Konurbace>

HNILIČKA, Pavel. Sídelní kaše. Brno: Host, 2012, ISBN 978-80-7294-592-4.

KAŠPAROVÁ, Karolína. Gentrifikace. Když přicházejí lepší lidi (a po nich ještě lepší) [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://finmag.penize.cz/spolecnost/380406-gentrifikace-kdyz-prichazeji-lepsi-lidi-a-po-nich-jeste-lepsi>

KLÍMA, Petr; LORENCOVÁ, Šárka. OSY MĚSTA: Jak se žije na Klatovské třídě? A jaká cesta povede k jejímu zklidnění? [online]. [cit. 16.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://pestujprostor.plzne.cz/osy-mesta-podoba-klatovske-tridy/>

KUTSCHERAUER, Alois. PŘÍPRAVA, TVORBA A REALIZACE STRATEGICKÝCH PLÁNŮ OBCÍ A MIKROREGIONŮ [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: http://alkut.cz/regrozvoj/strat_plan_obce_mikroreg.pdf

LICHTER, Marek. Recentralizace městského prostoru. Brno. 2017. Diplomová práce. Masarykovo univerzita. Přírodovědecká fakulta.

MUSIL, Jiří. urbanismus [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW:
<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Urbanismus>

NEZNÁMÝ. 5G pro 5 měst [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW:
<https://www.mmr.cz/cs/microsites/5g/home>

NEZNÁMÝ. Definice města [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW:
<http://urbanizace.wz.cz/bakule/22-definice-mesta>

NEZNÁMÝ. Geografie sídel – města (1.) [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004>

NEZNÁMÝ. Geografie sídel – města (2.) [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW:
https://is.muni.cz/el/sci/jaro2004/Z0044/29003/Mesta_verze_II_.pdf

NEZNÁMÝ. Informace o fondech [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW:
<https://www.dotaceu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/informace-o-fondech>

NEZNÁMÝ. Kapitola 6. Geografie města [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <http://old.gis.zcu.cz/?page=studium>

NEZNÁMÝ. Malý sociologický slovník. Nakladatelství Svoboda.Praha 1970. Heslo Obec. Dostupné online z: <https://ndk.cz/view/uuid:53099170-84b1-11e2-b238-005056827e52?page=uuid:d69b3ed0-95af-11e2-9142-5ef3fc9bb22f>

NEZNÁMÝ. Městská agenda pro EU [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: https://commission.europa.eu/eu-regional-and-urban-development/topics/cities-and-urban-development/urban-agenda-eu_cs

NEZNÁMÝ. Největší dotační portál pro obce a města v ČR [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW:
https://www.dotaceproobce.cz/?gclid=Cj0KCQiAutyfBhCMARIsAMgcRJT-jt6XO0RUraha8ArwHSCTYA16TWDXAZhgqz1KkoAdBUoq1H5HpkgaAoFtEALw_wcB

NEZNÁMÝ. Nová lipská charta [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW:
<https://mmr.cz/cs/microsites/sc/aktuality/nova-lipska-charta>

NEZNÁMÝ. Operační program Spravedlivá transformace [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://www.sfzp.cz/dotace-a-pujcky/operacni-program-spravedлива-transformace/>

- NEZNÁMÝ. Vnitřní struktura města [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <http://old.gis.zcu.cz/studium/dbg2/Materialy/>
- NEZNÁMÝ. Zelená dohoda pro Evropu [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_cs
- NEZNÁMÝ. Urban Sprawl [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: https://www.suburbanizace.cz/04_theorie_urban_sprawl.htm
- NEZNÁMÝ. Zeměpis sídel [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://www.czsveseli.cz/pro-zaky-a-rodice/informace-pro-zaky/vyuka/zemepis/>
- NOVÁK, Pavel. Vláda navrhuje vyhovět žádosti obce Paskov o stanovení městem [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://www.mvcr.cz/mvcren/docDetail.aspx?docid=21567340&doctype=ART>
- OUŘEDNÍČEK, Martin. SUBURBANIZACE [online]. [cit. 1.3.2023]. Dostupný na WWW: https://www.suburbanizace.cz/01_theorie_suburbanizace.htm
- Revitalizace centrální oblasti, Plzeň, strategický dokument
- SLAVÍK, Jakub. O smart city: Co to je a jak funguje inteligentní město – smart city [online]. [cit. 2.3.2023]. Dostupný na WWW: https://www.smartcityvpraxi.cz/o_smart_city.php
- SOUKUPOVÁ, Gabriela. Smart Cities. 2022. Praha. Vysoká škola ekonomická. Podnikohospodářská fakulta.
- Strategický plán města Plzně
- SÝKORA, L. Suburbanizace a její společenské důsledky. Sociologický časopis. 2003
- SÝKORA, Luděk. Komercializace centra Prahy a její důsledky. Praha. 1999. Dostupný na WWW: https://web.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_1999_Komercializace%20centra%20Prahy%20a%20jeji%20dusledky_Pres%20prah_3.pdf
- SÝKORA, Luděk. Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Praha. 1993. Univerzita Karlova. Fakulta přírodovědecká, Dostupný na WWW:

http://web.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_1993_Teoreticke_pristupy_ke_studiu_mesta.pdf

SÝKORA, Luděk. Teoretické přístupy a vybrané problémy v současné geografii. Praha. 1993. Univerzita Karlova. Fakulta přírodovědecká, Dostupný na WWW: http://web.natur.cuni.cz/~sykora/pdf/Sykora_1993_Gentrifikace.pdf

ŠIMEČEK, Pavel. Plzeň – Klatovská, 2004. Plzeň. Studie

THIELEOVÁ, Anna. Prostorová funkční struktura centrální části města Děčína. Liberec. 2019. Bakalářská práce. Technická univerzita v Liberci. Přírodovědně-humanitní a pedagogická fakulta.

Obrázky

NEZNÁMÝ. <http://old.gis.zcu.cz/> [online]. [cit. 20.3.2023]. Dostupný na WWW: <http://old.gis.zcu.cz/studium/dbg2/Materialy/html/ch06s02.html>

PECUCH, Martin. <https://www.plzen.eu/> [online]. [cit. 20.3.2023]. Dostupný na WWW: <https://www.plzen.eu/o-meste/mestske-obvody/>

Revitalizace centrální oblasti, Plzeň, strategický dokument

ŠIMEČEK, Pavel. Plzeň – Klatovská, 2004. Plzeň. Studie

ÚTVAR KONCEPCE ROZVOJE PLZEŇ. ukr.plzen.eu [online]. [cit. 20.3.2023]. Dostupný na WWW: https://cloud.plzen.eu/index.php/s/T6GZm8Q2EdtQGep?path=%2FUzemni_studie_UP_Plzen%2F%C3%9AMO%20Plze%C5%88%203%2FPlze%C5%88%20-%20blok%20Americk%C3%A1%2CProkopova%2C%20Purky%C5%88ova%2C%20Resslova

Seznam respondentů

Nathalie Zinková

Lucie Černá

Bc. Jan Klimes

Ing. Eva Velebná Brejchová

Ivana Čejková

Bc. Lucie Bednaříková

Eva Holubová

Bc. Adéla Machová

Bc. Klára Jeřichová

Denis Bogučanin

Václav Pelikán

Jiří Strobach

Bc. Markéta Solarová

Zdeňka Václavičková

Martin Černý

Bc. Lukáš Nemčík

Přílohy

Příloha č. 1:

Vzor interview s otevřenými otázkami

- 1) Jméno a příjmení
- 2) Jaké jsou podle Vás problémy městského centra?
- 3) Jsou dle Vašeho názoru tyto problémy řešeny? Jakým způsobem?
- 4) Jaký z uvedených problémů je pro Vás prioritní?
- 5) Jste řidič?
- 6) Vnímáte dopravu v centru jako problematickou? Z jakého důvodu?
- 7) Myslíte si, že má centrum Plzně dostačující počet parkovacích míst?
- 8) Mělo by být parkování ve vnitřním centru Plzně vyhrazeno pouze pro rezidenty?
- 9) Vnímáte nevyužívané prostory v centru? Pokud ano, které z nich by podle Vás měly být obnoveny?
- 10) Jak by podle Vás mělo být s takovými nevyužívanými prostory naloženo?
K čemu lze takové prostory využít?
- 11) Níže máte prostor vyjádřit se k dalším problémům, které nalezneme v centru města Plzně